

BIBLIOTEKA SEJMOWA

# KONSTYTUCJA KANADY

Wstęp i tłumaczenie

**Joachim Osiński**  
**Izabela Zawiślińska**



Wydawnictwo Sejmowe  
Warszawa 1998

KANCELARIA SEJMU  
Biblioteka Sejmowa

REDAKTOR NAUKOWY SERII  
Leszek Garlicki

Opracowanie redakcyjne  
Teresa Koperska

BIBLIOTEKA  
SEJMOWA

© Copyright by Kancelaria Sejmu  
Warszawa 1998

ISBN 83-7059-397-6

# KONSTYTUCJA KANADY\*

**I. AKT KONSTYTUCYJNY z 1867 r.**

**II. AKT KONSTYTUCYJNY z 1982 r.**

---

\* Podstawę przekładu stanowiły teksty wyżej wymienionych aktów konstytucyjnych w języku angielskim, zamieszczone w opracowaniu *A Consolidation of Constitution Acts 1867 to 1982*, opublikowanym przez Department of Justice w 1996 r., i uwzględniające stan prawny na dzień 1 kwietnia 1996 r.

## I.

### AKT KONSTYTUCYJNY z 1867 r.

*(Tekst jednolity uwzględniający poprawki)*

Ustawa odnosi się do Zjednoczonej Kanady, Nowej Szkocji, Nowego Brunszwiku, ich rządów i kwestii z tym związanych.

Dnia 29 marca 1867 r.

Zważywszy, że prowincje Kanada, Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik wyraziły swoje pragnienie federalnego połączenia się w jedno Dominium pod berłem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii z Konstytucją zbliżoną w swych zasadach do Konstytucji Zjednoczonego Królestwa;

Zważywszy, że Unia taka będzie przyczyniać się do dobrobytu prowincji i wspierania interesów Imperium Brytyjskiego;

Zważywszy, że przy tworzeniu Unii mocą deklaracji Parlamentu jest celowe nie tylko ukonstytuowanie władzy ustawodawczej w Dominium, lecz również określenie istoty władzy wykonawczej;

Zważywszy, że celowe jest określenie przepisów dla ewentualnego przyjęcia do Unii innych części Brytyjskiej Ameryki Północnej.

## I. WSTĘP

1. Niniejszy Akt określa się jako Akt Konstytucyjny z 1867 r. Tytuł skrócony

2. [Uchylony ustawą rewizyjną z 1893 r.]

## II. UNIA

- Deklaracja Unii      **3.** Słusznym prawem Królowej zgodnie z radą Wielce Szanownej Tajnej Rady Jej Wysokości jest ogłoszenie w formie proklamacji, iż w dniu tam określonym, lecz nie później niż 6 miesięcy od ustanowienia niniejszego Aktu, prowincje Kanada, Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik stworzą jedno Dominium pod nazwą Kanada i od tego momentu te trzy prowincje tworzyć będą jedno Dominium pod tą nazwą.
- Interpretacja      **4.** Jeżeli nie jest to wyrażone lub implikowane inaczej, nazwa Kanada będzie rozumiana jako Kanada ustanowiona na mocy niniejszego Aktu.
- Cztery prowincje      **5.** Kanada składa się z czterech prowincji nazwanych Ontario, Quebec, Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik.
- Prowincje Ontario i Quebec      **6.** Części Prowincji Kanada (istniejące w momencie ustanowienia niniejszego Aktu), które poprzednio stanowiły odpowiednio prowincje Górnej i Dolnej Kanady zostają uznane za rozdzielone i utworzą odrębne prowincje. Część, która uprzednio stanowiła prowincję Górnej Kanady tworzy prowincję Ontario; natomiast część będąca uprzednio prowincją Dolnej Kanady tworzy prowincję Quebec.
- Prowincje Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik      **7.** Prowincje Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik zachowują granice istniejące w momencie ustanowienia niniejszego Aktu.
- Dziesięcioletni spis ludności      **8.** W powszechnym spisie ludności Kanady, który zostanie przeprowadzony w 1871 r. i następnie każdorazowo co 10 lat będzie odrębnie uwzględniana ludność wskazanych czterech prowincji.

## III. WŁADZA WYKONAWCZA

- Deklaracja władzy wykonawczej Królowej      **9.** Ustanawia się niniejszym, iż rząd i władza wykonawcza w i nad Kanadą nadal przysługuje i przysługiwać będzie Królowej.
- Przeniesienie uprawnień      **10.** Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Gubernatora Generalnego rozciągają się i mają zastosowanie

wanie do Gubernatora Generalnego czasowo pełniącego swoją funkcję w Kanadzie, lub innego Najwyższego Urzędnika lub Administratora czasowo sprawującego nadzór nad rządem Kanady z ramienia i w imieniu Królowej, bez względu na tytuł jakim jest określany.

Gubernatora  
Generalnego

**11.** Tworzy się Radę w celu udzielania pomocy i rad rządowi Kanady nazwaną Królewską Tajną Radą dla Kanady; osoby będące członkami Rady są wybierani i zwoływani przez Gubernatora Generalnego oraz zaprzysięgani jako tajni radcy; członkowie Tajnej Rady mogą być odwoływani przez Gubernatora Generalnego.

Tajna Rada dla  
Kanady

**12.** Cała władza, pełnomocnictwa, funkcje, które na mocy każdego aktu Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii lub legislatury Górnej Kanady, Dolnej Kanady, Kanady, Nowej Szkocji lub Nowego Brunswiku przysługiwały i wykonywane były przed powstaniem Unii przez poszczególnych Gubernatorów lub Wicegubernatorów tych prowincji za radą lub za radą i zgodą ich Rad Wykonawczych lub wspólnie z tymi radami lub z ich członkami, bądź przez Gubernatorów lub Wicegubernatorów indywidualnie, o ile te akty pozostaną w mocy i będą możliwe do stosowania po utworzeniu Unii przez rząd Kanady, będą przysługiwać i będą wykonywane przez Gubernatora Generalnego za jego radą lub za radą i zgodą, lub wspólnie z Królewską Tajną Radą dla Kanady lub jej członkami, bądź indywidualnie przez Gubernatora Generalnego, niemniej w zależności od okoliczności podlegają one (z wyjątkiem tych, które wynikają z aktów Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii) uchyleniu lub zmianie przez Parlament Kanady.

Władza  
wykonywana na  
mocy niniejszego  
Aktu przez  
Gubernatora  
Generalnego za  
radą Tajnej Rady  
lub samodzielnie

**13.** Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Gubernatora Generalnego w Radzie należy interpretować jako odnoszące się do Gubernatora Generalnego działającego za radą Królewskiej Tajnej Rady dla Kanady.

Przeniesienie  
uprawnień  
Gubernatora  
Generalnego  
w Radzie

Uprawnienia  
Królowej przy  
mianowaniu  
Zastępców  
Gubernatora

**14.** Słusznym prawem Królowej jest, jeśli Jej Wysockość uzna to za stosowne, upoważnienie Gubernatora Generalnego do mianowania od czasu do czasu osoby lub osób, grupowo lub indywidualnie jako swojego zastępcę lub zastępców w dowolnej części lub w dowolnych częściach Kanady i w ramach swych uprawnień do ustalania dla niego lub dla nich, na okres uznany za właściwy, zakresu sprawowania władzy, pełnomocnictw i funkcji Gubernatora Generalnego, jaki uzna za konieczny i uzasadniony z uwzględnieniem ograniczeń i instrukcji wydanych lub wyrażonych przez Królową; jednakże mianowanie zastępcy lub zastępców nie może wpływać na wykonywanie przez Gubernatora Generalnego jego władzy, pełnomocnictw lub funkcji.

Dowództwo  
Królowej nad  
siłami zbrojnymi

**15.** Postanawia się, iż głównodowodzącym lądowych i morskich sił policyjnych oraz lądowych i morskich sił zbrojnych poza Kanadą i w Kanadzie pozostaje Królowa.

Siedziba rządu  
Kanady

**16.** Dopóki Królowa nie zarządzi inaczej, siedzibą rządu Kanady jest Ottawa.

#### IV. WŁADZA USTAWODAWCZA

Parlament Kanady

**17.** Istnieje jeden Parlament Kanady składający się z Królowej, Izby Wyższej nazwanej Senatem i Izby Gmin.

Przywileje Izb

**18.** Przywileje, immunitety i uprawnienia, jakie dzierży, posiada i wykonuje Senat, Izba Gmin i ich członkowie indywidualnie będą takie, jakimi określa je ustawy Parlamentu Kanady, jednakże żadna ustawa Parlamentu Kanady określająca te przywileje, immunitety i uprawnienia nie może nadawać immunitetów, przywilejów i uprawnień przekraczających te, które na mocy analogicznej ustawy dzierży, posiada i wykonuje Izba Gmin Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii i jej członkowie.

**19.** Parlament Kanady zostanie zwołany na wspólne posiedzenie nie później niż 6 miesięcy po utworzeniu Unii.

Pierwsze  
posiedzenie  
Parlamentu

**20.** [Uchylony Aktem Konstytucyjnym z 1982 r.]

## SENAT

**21.** Senat, stosownie do unormowań niniejszego Aktu, składa się ze 104 członków, nazywanych senatorami.

Liczba senatorów

**22.** W związku z trybem powoływania Senatu uważa się, iż Kanada składa się z czterech regionów:

Reprezentacja  
provincji  
w Senacie

1. Ontario,
2. Quebec,
3. Prowincji Nadmorskich, Nowej Szkocji, Nowego Brunszwiku i Wyspy Księcia Edwarda,
4. Zachodnich Prowincji Manitoba, Kolumbii Brytyjskiej, Saskatchewan i Alberty,

które to cztery regiony (stosownie do unormowań niniejszego Aktu) są równo reprezentowane w Senacie jak następuje: Ontario przez 24 senatorów; Quebec przez 24 senatorów; Prowincje Nadmorskie i Wyspa Księcia Edwarda przez 24 senatorów, z których 10 ma reprezentować Nową Szkocję, 10 Nowy Brunszwik a 4 Wyspę Księcia Edwarda; Prowincje Zachodnie przez 24 senatorów, z których 6 ma reprezentować Manitobę, 6 Kolumbię Brytyjską, 6 Saskatchewan i 6 ma reprezentować Albertę; Nowa Fundlandia ma prawo do reprezentacji w Senacie przez 6 członków; Terytorium Yukon i Terytoria Północno-Zachodnie mają prawo do reprezentacji w Senacie przez jednego członka każde.

W przypadku Quebecu każdy z 24 senatorów reprezentujących prowincję ma być mianowany przez jeden z 24 okręgów wyborczych Dolnej Kanady, wyszczególnionych w załączniku A do rozdziału pierwszego Zbioru Jednolitych Ustaw Kanady.

**23.** Kwalifikacje senatora są następujące:

Kwalifikacje  
senatora

- (1) ma mieć ukończone 30 lat,



- (2) ma być albo urodzonym poddanym Korony Brytyjskiej, albo poddanym Korony Brytyjskiej naturalizowanym ustawą Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii, lub legislatury jednej z prowincji Dolnej Kanady, Górnej Kanady, Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunswiku przed utworzeniem Unii,
- (3) ma być, według zasad prawa lub słuszności, właścicielem ziemi na własny użytek i dochodu z ziemi lub posiadłości ziemskiej na zasadzie wspólnej dzierżawy zgodnie z prawem federalnym, bądź posiadaczem lub właścicielem ziemi na własny użytek i dochodu z ziemi lub dziedzicznych posiadłości ziemskich (alodialnych) lub własności nieszlacheckich w prowincji z ramienia której jest powoływany, o wartości przekraczającej cztery tysiące dolarów, po odliczeniu wszystkich dzierżaw, należności, długów, opłat, zastawów i obciążeń hipotecznych należnych, płatnych, ściągalnych lub skutkujących podobnie,
- (4) jego nieruchomy i ruchomy majątek ma łącznie przekraczać cztery tysiące dolarów, po odliczeniu długów i należności,
- (5) ma zamieszkiwać w prowincji, z której jest powoływany,
- (6) w odniesieniu do Quebecu, jego majątek nieruchomy ma spełniać wymagania okręgu wyborczego, z którego jest powoływany lub ma zamieszkiwać w tym okręgu.

Powołanie  
senatora

**24.** Gubernator Generalny w imieniu Królowej, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Kanady, powołuje od czasu do czasu osoby kwalifikowane do Senatu i zgodnie z po-

stanowieniami niniejszego Aktu każda osoba powołana w ten sposób staje się członkiem Senatu i senatorem.

**25.** [Uchylony ustawą rewizyjną z 1893 r.]

**26.** Jeżeli kiedykolwiek z rekomendacji Gubernatora Generalnego Królowa uzna za stosowne powiększenie Senatu o 4 lub 8 członków, Gubernator Generalny może powiększyć Senat przez powołanie (zależnie od okoliczności) 4 lub 8 kwalifikowanych osób reprezentujących równo cztery regiony Kanady.

**27.** W przypadku tak dokonanego w dowolnym czasie powiększenia Senatu, Gubernator Generalny nie może powołać do Senatu żadnej osoby do reprezentowania jednego z czterech regionów, dopóki reprezentacja każdego z czterech regionów nie przekroczy 24 senatorów, chyba że instrukcja Królowej, wydana na podstawie jego rekomendacji postanowi inaczej.

**28.** Liczba senatorów nie może przekroczyć 112.

**29.** (1) Z zastrzeżeniem ustępu (2), senator zgodnie z postanowieniami niniejszego Aktu zasiada w Senacie dożywotnio.

(2) Senator powołany do Senatu po wejściu w życie ustępu (2), zgodnie z postanowieniami niniejszego Aktu zasiada w Senacie do osiągnięcia 75 lat.

**30.** Senator może złożyć na ręce Gubernatora Generalnego odręcznie napisaną rezygnację ze stanowiska, skutkiem czego staje się ono nie obsadzone.

**31.** Stanowisko senatora staje się nie obsadzone, gdy:

(1) podczas dwóch kolejnych sesji Parlamentu nie uczestniczy on w posiedzeniach Senatu,

(2) złoży przysięgą lub deklarację lojalności, posłuszeństwa lub przynależności do obcego państwa, lub w przypadku gdy na mocy dowolnego aktu stanie się poddanym, obywatelem lub osobą uprawnioną do korzystania z praw i przywilejów przysługujących podmiotom i obywatelom obcego państwa,

Powiększenie  
liczby senatorów

Ograniczenie  
Senatu do  
podstawowej  
liczby członków

Maksymalna  
liczba senatorów  
Kadencja senatora

Przejście senatora  
w stan spoczynku  
po osiągnięciu  
75 lat

Rezygnacja ze  
stanowiska  
senatora

Pozbawienie  
stanowiska  
senatora

- (3) uznany zostanie za bankruta lub osobę niewypłacalną lub gdy wystąpi o przyznanie mu korzyści przewidzianych ustawami dotyczącymi niewypłacalnych dłużników lub stanie się publicznym dłużnikiem,
- (4) jest posądzony o zdradę, zbrodnię lub inne nikiemne przestępstwo,
- (5) ustaną kwalifikacje ze względu na posiadaną własność lub zamieszkanie; jednakże senator nie może być uznany za nie spełniającego kwalifikacji zamieszkania z powodu jego zasiadania w rządzie Kanady w czasie sprawowania urzędu, gdy wymagana jest tam jego obecność.

Uzupełnienie  
wakatu w Senacie

**32.** W przypadku wakatu w Senacie w wyniku rezygnacji, śmierci lub innej przyczyny, Gubernator Generalny powołuje kwalifikowaną osobę w celu zapełnienia wakatu.

Kwalifikacje  
i wakatu w Senacie

**33.** Jeżeli wynikną jakiegokolwiek wątpliwości dotyczące kwalifikacji senatora lub wakatu w Senacie, powinny one być podjęte i rozstrzygnięte przez Senat.

Mianowanie  
Spikera Senatu

**34.** Gubernator Generalny, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Kanady, mianuje Spikera Senatu spośród senatorów, może również go odwołać i mianować na to stanowisko innego senatora.

Kworum  
w Senacie

**35.** Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, dla ukonstytuowania posiedzenia i realizowania władzy w Senacie niezbędna jest obecność przynajmniej 15 senatorów wraz ze Spikerem Senatu.

Głosowanie  
w Senacie

**36.** Sprawy podejmowane w Senacie są rozstrzygane większością głosów, a Spiker we wszystkich sprawach ma prawo głosu; w przypadku gdy głosy podzielą się równo uznaje się decyzję za negatywną.

## IZBA GMIN

Izba Gmin  
Kanady

**37.** Izba Gmin zgodnie z postanowieniami niniejszego Aktu składa się z 295 członków, z których 99 jest wy-

bieranych z Ontario, 75 z Quebecu, 11 z Nowej Szkocji, 10 z Nowego Brunszwiku, 14 z Manitoby, 32 z Kolumbii Brytyjskiej, 4 z Wyspy Księcia Edwarda, 26 z Alberta, 14 z Saskatchewan, 7 z Nowej Fundlandii, 1 z Terytorium Yukon i 2 z Terytorium Północno-Zachodniego.

**38.** Gubernator Generalny od czasu do czasu w imieniu Królowej, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Kanady, wzywa i zwołuje Izbę Gmin.

Zwołanie Izby Gmin

**39.** Senator nie może zostać wybranym, zasiadać lub głosować jako członek Izby Gmin.

Zakaz łączenia stanowisk

**40.** Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, Ontario, Quebec, Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik zostają podzielone na następujące okręgi wyborcze w celu wyborów członków Izby Gmin:

Okręgi wyborcze w czterech prowincjach

## 1. Ontario

Ontario zostaje podzielone na hrabstwa, jednostki administracyjne hrabstw, miasta, dzielnice miast i miasteczka określone w Załączniku nr 1 do niniejszego Aktu, z których każde ma stanowić okręg wyborczy, w którym wybiera się jednego reprezentanta.

## 2. Quebec

Quebec zostaje podzielony na 65 okręgów wyborczych złożonych z 65 obwodów wyborczych, na które Dolna Kanada była — na mocy rozdziału 2 Zbioru Jednolitych Ustaw Kanady, rozdziału 75 Zbioru Jednolitych Aktów Dolnej Kanady i Aktu Prowincji Kanada wydanego z okazji 23 urodzin Królowej, rozdziału 1 lub innych aktów zmieniających akty pozostające w mocy w Unii — podzielona przed przyjęciem niniejszego Aktu, w którym wybiera się jednego reprezentanta.

## 3. Nowa Szkocja

Każde z 18 hrabstw Nowej Szkocji stanowi okręg wyborczy. Hrabstwo Halifax jest uprawnione do wyboru

dwóch reprezentantów, natomiast pozostałe hrabstwa po jednym.

#### 4. Nowy Brunzwik

Każde z 14 hrabstw, na które jest podzielony Nowy Brunzwik wliczając w to miasto i hrabstwo St. John, stanowi okręg wyborczy. Miasto St. John stanowi odrębny okręg wyborczy. W każdym z tych 15 okręgów wyborczych wybiera się jednego reprezentanta.

Przedłużenie  
obowiązywania  
prawa  
wyborczego  
do czasu  
dokonania zmian

41. Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, wszystkie prawa obowiązujące w prowincjach przed utworzeniem Unii odnoszące się do wymienionych kwestii lub niektórych z nich, a w szczególności — kwalifikacji i ustania kwalifikacji osób wybieranych, zasiadających i głosujących jako członkowie Zgromadzenia Izby lub Zgromadzenia Ustawodawczego w tych prowincjach, wyborców w wyborach tych członków, przysięgi składanej wyborcom, komisarzy wyborczych w okręgach, ich praw i obowiązków, przebiegu wyborów, terminów wyborów, oprotestowania wyborów, postępowania w przypadku wakatów i wykonania nowych przepisów w odniesieniu do wakatów powstałego w innym przypadku niż śmierć — mają odpowiednio zastosowanie w wyborach członków Izby Gmin z odpowiednich prowincji.

Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, w wyborach członków Izby Gmin z okręgu Algoma, poza osobami kwalifikowanymi przez prawo Prowincji Kanada, prawo głosu ma każdy brytyjski męski poddany właściciel nieruchomości, który ukończył 21 lat.

42. [Uchylony ustawą rewizyjną z 1893 r.]

43. [Uchylony ustawą rewizyjną z 1893 r.]

Wybór Spikera  
w Izbie Gmin

44. Izba Gmin na pierwszej sesji po wyborach powszechnych przystępuje możliwie niezwłocznie do wyboru Spikera spośród swoich członków.

Uzupełnienie  
wakatu

45. W przypadku wakatów na stanowisku Spikera w wyniku rezygnacji, śmierci lub innej przyczyny, Izba

Gmin przystępuje możliwie niezwłocznie do wyboru innego Spikera spośród swoich członków.

Spikera w Izbie Gmin

**46.** Spiker przewodniczy wszystkim posiedzeniom Izby Gmin.

Przewodnictwo Spikera

**47.** Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, w przypadku nieobecności z jakiegokolwiek powodu Spikera Izby Gmin przez 48 godzin, Izba może wybrać innego członka do wykonywania obowiązków Spikera i tak wybrany członek w trakcie jego nieobecności posiada i wykonuje władzę, przywileje oraz obowiązki Spikera.

Postępowanie podczas nieobecności Spikera

**48.** Dla ważności posiedzenia Izby Gmin i realizowania jej władzy niezbędna jest obecność przynajmniej 20 członków Izby, przy czym Spikera wlicza się jako członka.

Kworum w Izbie Gmin

**49.** Sprawy podejmowane w Izbie Gmin są rozstrzygane większością głosów jej członków bez udziału Spikera, a w przypadku gdy głosy podzielą się równo, ale tylko w tym przypadku, rozstrzygający głos ma Spiker.

Głosowanie w Izbie Gmin

**50.** Kadencja Izby Gmin trwa 5 lat od daty zarządzenia wyborów (uwzględniając wcześniejsze rozwiązanie przez Gubernatora Generalnego) i nie dłużej.

Kadencja Izby Gmin

**51.** (1) Liczba członków Izby Gmin i reprezentacja prowincji w Izbie Gmin istniejące w momencie wejścia w życie niniejszego ustępu, a następnie po przeprowadzeniu co dziesięć lat spisu ludności, zostanie stosownie dopasowana przez władzę oraz w sposób i czasie określonym przez Parlament Kanady zgodnie z poniższymi regułami:

Aktualizacja liczby reprezentantów w Izbie Gmin

1. Każdej prowincji przypisana jest odpowiednia liczba mandatów równa liczbie uzyskanej przez podzielenie ogólnej liczby ludności wszystkich prowincji przez 275 i przez podzielenie liczby ludności każdej prowincji przez uzyskany w ten sposób dzielnik, z resztą przewyższającą 0,50 zaokrągloną w górę.

Reguły

2. Jeżeli łączna liczba mandatów przypisana prowincji przy zastosowaniu zasady pierwszej jest

mniejsza niż łączna liczba mandatów przysługująca tej prowincji w momencie wejścia w życie niniejszego ustępu, należy wówczas do liczby mandatów przypisanych dodać odpowiednią liczbą mandatów, aby prowincja zachowała liczbę mandatów przysługującą jej do tej pory.

Terytorium  
Yukon  
i Terytoria  
Północno-  
Zachodnie

(2) Obszar Terytorium Yukon, opisany w załączniku do rozdziału Y-2 znowelizowanej ustawy Kanady z 1970 r., jest uprawniony do jednego mandatu, natomiast obszar Terytorium Północno-Zachodniego, opisany w artykule 2 rozdziału N-22 znowelizowanej ustawy Kanady z 1970 r., jest uprawniony do dwóch mandatów.

Izba Gmin

**51A.** Niezależnie od postanowień niniejszego Aktu, prowincja zawsze ma prawo do liczby mandatów w Izbie Gmin nie mniejszej niż liczba senatorów reprezentujących tę prowincję.

Powiększenie  
liczby członków  
w Izbie Gmin

**52.** Liczba członków w Izbie Gmin może zostać powiększona przez Parlament Kanady, o ile nie naruszy to proporcjonalnej reprezentacji prowincji określonej przez niniejszy Akt.

#### GŁOSOWANIA FINANSOWE; SANKCJA KRÓLEWSKA

Asygnowanie  
pieniędzy  
i projekty ustaw  
podatkowych

**53.** Projekty ustaw dotyczące choć w części dochodów państwa, nakładania podatków lub innych obciążeń muszą być zainicjowane w Izbie Gmin.

Rekomendacja  
w głosowaniach  
finansowych

**54.** Nie jest dopuszczalne w Izbie Gmin przeprowadzenie głosowania lub przyjęcie stanowiska, uchwały, adresu lub projektu ustawy dotyczącej choć w części dochodów państwa, podatków lub innych obciążeń, które z jakichś powodów nie zostały najpierw zarekomendowane Izbie Gmin w formie posłania Gubernatora Generalnego na posiedzeniu, na którym to stanowisko, uchwała, adres lub projekt zostały zgłoszone.

Królewska  
sankcja ustaw

**55.** Gdy ustawa przyjęta przez Izby Parlamentu zostanie przesłana Gubernatorowi Generalnemu w celu nadania królewskiej sankcji, ma on, według własnego uznania, lecz z uwzględnieniem postanowień niniejszego

Aktu i instrukcji Jej Wysokości, albo ją zatwierdzić w imieniu Królowej, albo odmówić królewskiej sankcji, albo też pozostawić akceptację ustawy uznaniu Królowej.

56. Gdy Gubernator Generalny zatwierdzi ustawę w imieniu Królowej, przy pierwszej sposobności przesyła egzemplarz oryginału ustawy do jednego z Głównych Sekretarzy Stanu Jej Wysokości i jeśli Królowa w Radzie w ciągu dwóch lat od daty otrzymania ustawy przez Sekretarza Stanu uzna za słuszne odmówić ustawie sankcji, wówczas odmowa taka (wraz z potwierdzeniem przez Sekretarza Stanu dnia, w którym otrzymał ustawę) zostanie ogłoszona przez Gubernatora Generalnego w formie przemówienia lub posłania w każdej z Izb Parlamentu lub w formie proklamacji, co unieważnia ustawę od dnia takiego ogłoszenia.

57. Ustawa, której akceptacja została pozostawiona uznaniu Królowej nie może wejść w życie, jeśli i dopóki w ciągu dwóch lat od daty przedstawienia jej Gubernatorowi Generalnemu w celu nadania królewskiej sankcji, Gubernator Generalny nie ogłosi w formie przemówienia lub posłania w każdej z Izb Parlamentu lub w formie proklamacji, iż otrzymał zgodę Królowej w Radzie.

Wykazy wszystkich takich przemówień, posłań i proklamacji są zamieszczane w biuletynie każdej Izby, a ich kopie należycie poświadczone są dostarczane do właściwego urzędnika dla zachowania w Archiwach Kanady.

Odmowa sankcji  
ustawy  
zatwierdzonej  
przez  
Gubernatora  
Generalnego

Ustawa godna  
osobistej  
akceptacji  
Królowej

## V. KONSTYTUCJE PROWINCJI

### WŁADZA WYKONAWCZA

58. W każdej prowincji jest urzędnik nazywany Wicegubernatorem<sup>1</sup> mianowany przez Gubernatora Ge-

Mianowanie  
Wicegubernatora  
prowincji

<sup>1</sup> W oryginale „Lieutenant Governor”.



neralnego w Radzie, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Kanady.

Urzędowanie  
Wicegubernatora

**59.** Wicegubernator zajmuje swoje stanowisko tak długo, jak uzna to za stosowne Gubernator Generalny; jednakże każdy Wicegubernator mianowany po rozpoczęciu pierwszej sesji Parlamentu Kanady nie może być usunięty przed upływem pięciu lat od mianowania, poza ustalonym przypadkiem, który musi zostać mu zakomunikowany na piśmie w ciągu jednego miesiąca od daty wydania rozporządzenia o jego usunięciu. Równocześnie w ciągu tygodnia po tym dniu musi zostać poinformowany Senat i Izba Gmin, jeśli Parlament odbywa posiedzenie, a jeśli nie ma to miejsca, to w ciągu tygodnia od dnia rozpoczęcia następnej sesji Parlamentu.

Wynagrodzenie  
Wicegubernatora

**60.** Wynagrodzenie Wicegubernatora jest wyznaczane i gwarantowane przez Parlament Kanady.

Przysięga  
Wicegubernatora

**61.** Każdy Wicegubernator przed objęciem funkcji musi złożyć i podpisać, przed Gubernatorem Generalnym lub osobą przez niego wyznaczoną, Przysięgę Wierności i Urzędu, podobną do tej jaką składa Gubernator Generalny.

Przeniesienie  
uprawnień  
Wicegubernatora

**62.** Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Wicegubernatora rozciągają się i mają zastosowanie do Wicegubernatora czasowo pełniącego swoją funkcję w prowincji, lub innego Najwyższego Urzędnika lub Administratora czasowo sprawującego nadzór nad rządem prowincji, bez względu na tytuł jakim jest określany.

Mianowanie  
urzędników Rady  
Wykonawczej  
Ontario i Quebecu

**63.** Rada Wykonawcza Ontario i Quebecu składa się z osób, które Wicegubernator od czasu do czasu uzna za właściwe, a w pierwszym rzędzie z następujących urzędników: Prokuratora Generalnego, Sekretarza i Archiwisty Prowincji, Skarbnika Prowincji, Komisarza Posiadłości Korony, Komisarza Rolnictwa i Robót Publicznych, a w przypadku Quebecu dodatkowo Spikera Rady Ustawodawczej i Głównego Doradcy Prawnego.

Władza  
wykonawcza

**64.** Ustrój władzy wykonawczej w prowincjach Nowa Szkocja i Nowy Brunswik funkcjonuje w Unii na

dotychczasowych zasadach z uwzględnieniem postanowień niniejszego Aktu, dopóki na mocy niniejszego Aktu nie zostanie zmieniony.

Nowej Szkocji  
i Nowego  
Brunszwiku

**65.** Cała władza, pełnomocnictwa i funkcje, które na mocy każdego aktu Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii lub legislatury Górnej Kanady, Dolnej Kanady lub Kanady przysługiwały i wykonywane były przed powstaniem Unii przez poszczególnych Gubernatorów lub Wicegubernatorów tych prowincji za radą lub za radą i zgodą ich Rad Wykonawczych lub wspólnie z tymi radami lub ich członkami lub przez Gubernatorów lub Wicegubernatorów indywidualnie będą — o ile te same akty pozostaną w mocy i będą możliwe do stosowania po utworzeniu Unii odpowiednio przez rządy Ontario i Quebecu — przysługiwać i będą wykonywane przez Wicegubernatora Ontario i Quebecu za ich radą lub za radą i zgodą lub wspólnie z odpowiednimi Radami Wykonawczymi lub ich członkami, bądź przez Wicegubernatora indywidualnie, niemniej zależnie od okoliczności podlegają one (z wyjątkiem tych, które istnieją na mocy aktów Parlamentu Wielkiej Brytanii i Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii) uchyleń lub zmianie odpowiednio przez legislatury Ontario i Quebecu.

Władza  
Wicegubernatora  
Ontario  
i Quebecu łączna  
lub samodzielna

**66.** Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Wicegubernatora w Radzie należy interpretować jako odnoszące się do Wicegubernatora prowincji działającego za radą Rady Wykonawczej.

Zastosowanie  
uprawnień  
Wicegubernatora  
w Radzie

**67.** Gubernator Generalny w Radzie ma prawo od czasu do czasu do mianowania Administratora sprawującego funkcje i urząd Wicegubernatora podczas jego nieobecności, choroby lub innej niezdolności.

Administracja  
podczas  
nieobecności  
Wicegubernatora

**68.** Jeżeli i dopóki władze wykonawcze prowincji nie postanowią inaczej, siedzibami rządów prowincji są odpowiednio: dla Ontario — miasto Toronto, dla Quebecu — miasto Quebec, dla Nowej Szkocji — miasto Halifax, i dla Nowego Brunszwiku — miasto Fredericton.

Siedziby rządów  
prowincji

## WŁADZA USTAWODAWCZA

### 1. Ontario

- Legislatura Ontario **69.** Tworzy się legislaturę dla Prowincji Ontario składającą się z Wicegubernatora i jednej izby nazwanej Zgromadzeniem Ustawodawczym Ontario.
- Okręgi wyborcze **70.** Zgromadzenie Ustawodawcze Ontario składa się z 82 członków reprezentujących 82 okręgi wyborcze określone w Załączniku nr 1 do niniejszego Aktu.

### 2. Quebec

- Legislatura Quebecu **71.** Tworzy się legislaturę dla Prowincji Quebec składającą się z Wicegubernatora i dwu Izb nazwanych Radą Ustawodawczą Quebecu i Zgromadzeniem Ustawodawczym Quebecu.
- Skład Rady Ustawodawczej Quebecu **72.** Rada Ustawodawcza Quebecu składa się z 24 członków, mianowanych w imieniu Królowej przez Wicegubernatora, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Quebecu, reprezentujących 24 okręgi wyborcze Dolnej Kanady wskazane przez niniejszy Akt, a każdy z nich sprawuje swój urząd dożywotnio, chyba że na mocy niniejszego Aktu legislatura Quebecu postanowi inaczej.
- Kwalifikacje członków Rady Ustawodawczej **73.** Kwalifikacje członków Rady Ustawodawczej Quebecu powinny być takie same jak senatorów z Quebecu.
- Rezygnacja i ustanie kwalifikacji **74.** Stanowisko w Radzie Ustawodawczej Quebecu może stać się nie obsadzone w przypadkach odpowiadających przypadkom, w których również stanowisko senatora staje się nie obsadzone.
- Wakat **75.** W przypadku wakatu w Radzie Ustawodawczej Quebecu z powodu śmierci, rezygnacji lub innej przyczyny, Wicegubernator w imieniu Królowej, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Quebecu, mianuje kwalifikowaną osobę w celu wypełnienia wakatu.
- Kwestie dotyczące wakatu **76.** Jeżeli wynikną jakiegokolwiek wątpliwości odnośnie do kwalifikacji członków Rady Ustawodawczej Que-

becu lub wakatu w Radzie Ustawodawczej Quebecu, są one ustalane i rozstrzygane przez Radę Ustawodawczą.

**77.** Wicegubernator, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Quebecu, mianuje od czasu do czasu spośród członków Rady Ustawodawczej Spikera Rady, może go też odwołać i mianować na to stanowisko innego członka Rady.

Spiker Rady  
Ustawodawczej

**78.** Dopóki legislatura Quebecu nie postanowi inaczej, dla ważności posiedzenia i realizowania władzy przez Radę Ustawodawczą niezbędna jest obecność przynajmniej 10 członków Rady wraz ze Spikerem.

Kworum  
w Radzie  
Ustawodawczej

**79.** Sprawy podejmowane w Radzie Ustawodawczej Quebecu są rozstrzygane większością głosów, a Spiker we wszystkich przypadkach ma prawo głosu, w przypadku gdy głosy podzielą się równo, uznaje się decyzję za negatywną.

Głosowanie  
w Radzie  
Ustawodawczej

**80.** Zgromadzenie Ustawodawcze Quebecu składa się z 65 członków reprezentujących 65 okręgów wyborczych lub obwodów wyborczych Dolnej Kanady wskazanych w niniejszym Akcie z uwzględnieniem zmian dokonywanych przez legislaturę Quebecu: postanawia się, iż ustawy zmieniające limity dla każdego okręgu lub obwodu wyborczego, zamieszczonego w Załączniku nr 2 do niniejszego Aktu, nie mogą zostać przesłane do zatwierdzenia Wicegubernatorowi w Quebecu, jeżeli Zgromadzenie Ustawodawcze nie przyjmie w drugim i trzecim czytaniu takiej ustawy za zgodą większości członków reprezentujących te okręgi i obwody wyborcze; ustawie takiej nie nadaje się sankcji, dopóki Zgromadzenie Ustawodawcze nie skieruje do Wicegubernatora adresu zawierającego oświadczenie o jej przyjęciu.

Skład  
Zgromadzenia  
Ustawodawczego

### 3. Ontario i Quebec

**81.** [Uchylony ustawą rewizyjną z 1893 r.]

**82.** Wicegubernator w Ontario i w Quebecu od czasu do czasu, w imieniu Królowej, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Prowincji, wzywa i zwołuje Zgromadzenia Ustawodawcze tych prowincji.

Zwołanie  
Zgromadzenia  
Ustawodawczego

Ograniczenie  
wyborów  
urzędników

**83.** Dopóki legislatura w Ontario i w Quebecu nie postanowi inaczej, osoba obejmująca lub sprawująca w Ontario lub Quebecu urząd, zlecenie lub zatrudniona na stałe lub czasowo z nominacji Wicegubernatora, dla której roczne wynagrodzenie, opłaty, bonifikaty, pobory i dochody różnego rodzaju i w różnej wysokości są przydzielane z prowincji, nie może być członkiem Zgromadzenia Ustawodawczego właściwej prowincji, nie może w nim zasiadać i głosować; nic w niniejszym artykule nie stanowi, iż osoba ta nie może być członkiem Rady Wykonawczej właściwej prowincji lub piastować jednego z następujących urzędów: Prokuratora Generalnego, Sekretarza i Archiwisty Prowincji, Skarbnika Prowincji, Komisarza Posiadłości Korony, Komisarza Rolnictwa i Robót Publicznych, a w przypadku Quebecu dodatkowo Głównego Doradcy Prawnego; nic też nie pozbawia takiej osoby kwalifikacji do zasiadania lub głosowania w Izbie, do której została wybrana w trakcie sprawowania tego urzędu.

Przedłużenie  
obowiązania  
prawa  
wyborczego

**84.** Dopóki legislatura w Ontario i w Quebecu nie postanowi inaczej, wszystkie prawa obowiązujące w tych prowincjach przed utworzeniem Unii odnoszące się do wymienionych kwestii lub niektórych z nich, a w szczególności — kwalifikacji i ustania kwalifikacji osób wybieranych, zasiadających i głosujących w Zgromadzeniu Kanady, kwalifikacji lub ustania kwalifikacji wyborców, przysięgi składanej wyborcom, komisarzy wyborczych w okręgach, ich praw i obowiązków, przebiegu wyborów, terminów wyborów, oprotestowania wyborów, postępowania w przypadku wakatu i wykonania nowych przepisów w odniesieniu do wakatu powstałego w innym przypadku niż śmierć — mają odpowiednio zastosowanie w wyborach członków zasiadających w Zgromadzeniu Ustawodawczym w Ontario i w Quebecu.

Postanawia się, iż dopóki legislatura Ontario nie postanowi inaczej, w wyborach członków Zgromadzenia Ustawodawczego Ontario z okręgu Algoma, poza osoba-

mi kwalifikowanymi przez prawo Prowincji Kanada, prawo głosu ma każdy brytyjski męski poddany, właściciel nieruchomości, który ukończył 21 lat.

**85.** Kadencja Zgromadzenia Ustawodawczego Ontario i Zgromadzenia Ustawodawczego Quebecu trwa 4 lata od daty zarządzania wyborów (chyba że dojdzie do wcześniejszego rozwiązania Zgromadzenia Ustawodawczego Ontario, bądź Zgromadzenia Ustawodawczego Quebecu przez Wicegubernatora prowincji) i nie dłużej.

Kadencja  
Zgromadzenia  
Ustawodawczego

**86.** Przynajmniej raz w ciągu roku odbywa się sesja legislatury w Ontario i w Quebecu tak, aby między ostatnim posiedzeniem danej sesji a pierwszym posiedzeniem następnej sesji nie upłynęło dwanaście miesięcy.

Coroczne sesje  
legislatury

**87.** Postanowienia niniejszego Aktu dotyczące wyboru pierwszego Spikera, wyboru Spikera po zaistnieniu wakatu, obowiązków Spikera, nieobecności Spikera, kworum, trybu głosowania odnoszące się do Izby Gmin Kanady rozciągają się i mają zastosowanie do Zgromadzeń Ustawodawczych Ontario i Quebecu, jeśli zostały tutaj wskazane i dają się zastosować w odniesieniu do tych Zgromadzeń Ustawodawczych.

Spiker, kworum

#### **4. Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik**

**88.** Ustrój legislatury w prowincjach Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik funkcjonuje w Unii na dotychczasowych zasadach, z uwzględnieniem postanowień niniejszego Aktu, dopóki na mocy niniejszego Aktu nie zostanie zmieniony.

Legislatura  
Nowej Szkocji  
i Nowego  
Brunszwiku

#### **5. Ontario, Quebec i Nowa Szkocja**

**89.** [Uchylony ustawą rewizyjną z 1893 r.]

#### **6. Cztery prowincje**

**90.** Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Parlamentu Kanady, a mianowicie postanowienia — do-

Przejęcie przez  
legislatury

provincji  
przepisów  
odnośnie  
głosowań  
finansowych

tyczące projektów ustaw budżetowych i podatkowych, rekomendacji do głosowań finansowych, sankcjonowania ustaw, odmowy sankcjonowania ustawy, uznania ustawy pozostawioną osobistej akceptacji przez Królową — rozciągają się i mają zastosowanie do legislatur czterech prowincji, jeśli zostały ponownie wskazane i w odniesieniu do tych legislatur dają się zastosować przy zastąpieniu określić: Gubernator Generalny — Wicegubernator Prowincji, Królowa i Sekretarz Stanu — Generalny Gubernator, okres dwóch lat — okres jednego roku i Kanada — prowincja.

## VI. PODZIAŁ WŁADZY USTAWODAWCZEJ

### WŁADZA PARLAMENTU

Władza  
ustawodawcza  
Parlamentu  
Kanady

**91.** Słusznym prawem Królowej za radą i zgodą Senatu i Izby Gmin jest stanowienie prawa dla pokoju, porządku i dobrego rządu Kanady, w odniesieniu do wszystkich spraw nie zamieszczonych w uprawnieniach przedmiotowych, przekazanych przez niniejszy Akt wyłącznie do regulacji legislaturom prowincji i dla większej pewności, a nie dla ograniczenia uniwersalności powyższych słów, deklaruje się niniejszym (niezależnie od innych ustaleń tego Aktu) rozszerzenie wyłączności władzy ustawodawczej Parlamentu Kanady na wszystkie sprawy zawarte w uprawnieniach przedmiotowych wymienionych poniżej:

1. [Uchylony przez Akt Konstytucyjny 1982 r.]
  - 1A. Własność państwowa i dług publiczny.
2. Regulacje z zakresu handlu i wymiany.
3. Zbieranie dochodów pieniężnych poprzez każdy sposób lub system podatkowy.
4. Asygnowanie pieniędzy na kredyt publiczny.
5. Usługi pocztowe.
6. Statystyka i spisy ludności.
7. Policja, wojsko, marynarka i obrona.

8. Ustalanie i zaspokajanie wynagrodzeń i zasiłków osób cywilnych i urzędników rządu Kanady.
9. Boje, boje świetlne, latarnie morskie i Szablowa Wyspa.
10. Nawigacja i żegluga.
11. Kwarantanna, tworzenie i utrzymywanie szpitali morskich.
12. Rybołówstwo przybrzeżne i śródlądowe.
13. Promy między prowincją i dowolnym krajem brytyjskim lub trzecim, lub między dwiema prowincjami.
14. Pieniądz obiegowy i system pieniężny.
15. Banki, rejestracja banków i emisja banknotów.
16. Kasy oszczędności.
17. Jednostki miar i wag.
18. Weksle i skrypty dłużne.
19. Udziały.
20. Środki płatnicze.
21. Bankructwa i niewypłacalności.
22. Opatentowywanie wynalazków i odkryć.
23. Prawa autorskie.
24. Ludność indiańska i rezerwy indiańskie.
25. Naturalizowanie i cudzoziemcy.
26. Śluby i rozwody.
27. Prawo karne z wyjątkiem tworzenia sądów o jurysdykcji karnej, ale z uwzględnieniem procedury w sprawach karnych.
28. Tworzenie, utrzymanie i zarządzanie zakładami karnymi.
29. Kategorie przedmiotów wyraźnie wyłączone z kategorii przedmiotów przekazanych w niniejszym Akcie do wyłączności legislatur prowincji.

Wszystkie sprawy wchodzące w zakres uprawnień przedmiotowych wymienionych w niniejszym artykule nie mogą, jako kwestie o lokalnej lub prywatnej naturze,



być zaliczone do uprawnień przedmiotowych przekazanych przez niniejszy Akt wyłącznie legislatorom prowincji.

### WYŁĄCZNOŚĆ WŁADZY LEGISLATUR PROWINCJI

Przedmiot  
wyłączności  
legislator  
prowincji

**92.** Legislatura w każdej prowincji może stanowić prawo wyłącznie w odniesieniu do spraw zawartych w uprawnieniach przedmiotowych wymienionych poniżej:

1. [Uchylony przez Akt Konstytucyjny z 1982 r.]
2. Podatki bezpośrednie prowincji w celach powiększenia dochodów własnych.
3. Asygnowanie pieniędzy na wyłączny kredyt prowincji.
4. Tworzenie urzędów prowincji, kadencja, mianowanie i wynagradzanie urzędników prowincji.
5. Zarządzanie i sprzedaż ziemi publicznej należącej do prowincji, a także drewna i drzew na niej się znajdujących.
6. Tworzenie, utrzymywanie i zarządzanie państwowymi więzieniami i zakładami poprawczymi w prowincji.
7. Tworzenie, utrzymanie i zarządzanie szpitalami, schroniskami, przytułkami i instytucjami dobroczynnymi w prowincji innymi niż szpitale morskie.
8. Instytucje municypalne w prowincji.
9. Licencje na sklepy, saloony, tawerny, aukcje i inne dla podwyższenia dochodów prowincji na cele lokalne i municypalne.
10. Prace i przedsięwzięcia lokalne inne niż zaliczone do poniższych klas:
  - (a) linie parowców i innych statków, koleje, kanały, telegrafy i inne prace i przedsięwzięcia łączące prowincją z inną lub innymi prowincjami, lub wychodzące poza granice prowincji,

(b) linie parowców między prowincją a Wielką Brytanią lub państwem obcym,

(c) prace, które, choć w całości są usytuowane wewnątrz jednej prowincji, zostały zadeklarowane przez Parlament Kanady przed lub po ich wykonaniu jako służące dobru ogólnemu Kanady lub jej kilku prowincji.

11. Rejestracja spółek jako podmiotów prowincji.
12. Uroczyste obchody ślubów w prowincji.
13. Własność i prawa obywateli w prowincji.
14. Wymiar sprawiedliwości w prowincji, włączając w to powoływanie, utrzymanie i organizację sądów prowincji o jurysdykcji cywilnej i karnej, a także procedurę spraw cywilnych w tych sądach.
15. Nakładanie kar pieniężnych, sankcji karnych lub pozbawienia wolności w celu przestrzegania i poszanowania prawa prowincji, podjęte w sprawach wchodzących w zakres kategorii przedmiotowych wymienionych w tym artykule.
16. Ogólnie wszystkie sprawy o lokalnej lub prywatnej naturze w prowincji.

#### **NIEODNAWIALNE SUROWCE NATURALNE, PRODUKTY LEŚNE I ENERGIA ELEKTRYCZNA**

92A. (1) Legislatura w każdej prowincji ma wyłączność na stanowienie prawa w odniesieniu do:

- (a) eksploatacji nieodnawialnych surowców naturalnych w prowincji;
- (b) rozwoju, ochrony i zarządzania nieodnawialnymi surowcami naturalnymi i produktami leśnymi w prowincji, łącznie z prawami dotyczącymi udziału w podstawowej produkcji z nich;

Prawa z zakresu nieodnawialnych surowców naturalnych, produktów leśnych i energii elektrycznej

(c) rozwoju, konserwacji i zarządzania terenami i urządzeniami w prowincji do generowania i produkcji energii elektrycznej.

Eksport  
surowców  
z prowincji

(2) Legislatura w każdej prowincji stanawi prawo w odniesieniu do eksportu z prowincji do innej części Kanady podstawowej produkcji z nieodnawialnych surowców naturalnych i produktów leśnych z niej pochodzących oraz energii elektrycznej wytworzonej z urządzeń znajdujących się w prowincji, lecz prawo takie nie może upoważniać lub przewidywać cenowej dyskryminacji pozostałych dostawców eksportujących do innych części Kanady.

Władza  
Parlamentu

(3) Nic w ustępie (2) nie ogranicza władzy Parlamentu do stanowienia prawa w odniesieniu do spraw zawartych w tym ustępie i gdy prawo wydane przez Parlament będzie w konflikcie z prawem prowincji, wówczas prawo Parlamentu przeważa w obszarze konfliktu.

(4) Legislatura w każdej prowincji może stanowić prawo dotyczące gromadzenia dochodów pieniężnych w każdy sposób lub przez system podatkowy w odniesieniu do

Opodatkowanie  
surowców

(a) nieodnawialnych surowców naturalnych i produktów leśnych w prowincji i podstawowej produkcji z nich,

(b) terenów i urządzeń w prowincji do generowania i produkcji energii elektrycznej, bez względu na to, czy produkcja ta jest eksportowana w całości lub części z prowincji, lecz prawo takie nie może upoważniać lub przewidywać zróżnicowania podatkowego pomiędzy produkcją eksportowaną do innych części Kanady, a pozostającą w prowincji.

„Produkcja  
podstawowa”

(5) Zwrot „produkcja podstawowa” ma znaczenie określone w Załączniku nr 6.

Istniejąca władza  
i prawa

(6) Nic w ustępach od (1) do (5) nie ogranicza władzy i uprawnień legislatur i rządów prowincji, jakie posiadały przed wejściem w życie tego artykułu.

## EDUKACJA

93. Legislatura każdej prowincji ma wyłączność stanowienia prawa w odniesieniu do edukacji zgodnie z poniższymi postanowieniami:

Ustawodawstwo  
dotyczące  
edukacji

(1) Nic w prawie nie może ograniczać praw i przywilejów, jakie przed utworzeniem Unii przysługiwały, na mocy prawa w prowincji, szkołom wyznaniowym różnych grup społecznych;

(2) Wszelka władza, przywileje i obowiązki nadane i nałożone przed utworzeniem Unii na mocy prawa w Górnej Kanadzie na szkoły panującego wyznania i rzymskokatolickie szkoły poddanych Jej Wysokości pozostają w mocy i zostają rozszerzone na odrębne szkoły mniejszości protestanckiej i rzymskokatolickie szkoły poddanych Jej Wysokości w Quebecu;

(3) W prowincjach, w których na mocy prawa przed utworzeniem Unii funkcjonował system szkół panującego wyznania lub oddzielnych szkół wyznaniowych lub został on przez legislaturę prowincji wprowadzony po utworzeniu Unii, odwołania od aktu lub decyzji dowolnej władzy prowincji ograniczającej prawa i przywileje protestanckiej lub rzymskokatolickiej mniejszości poddanych Jej Wysokości z zakresu edukacji należy składać Gubernatorowi Generalnemu w Radzie;

(4) W sytuacjach, gdy prawo niezbędne do właściwej egzekucji postanowień tego artykułu zdaniem Gubernatora Generalnego w Radzie nie zostało ustanowione lub w przypadku, gdy decyzja Gubernatora Generalnego w Radzie lub odwołanie na mocy tego artykułu nie jest w całości wykonywane przez właściwe władze prowincji, Parlament Kanady — w każdym z tych przypadków i w czasie, jaki wymagają tego okoliczności — może ustanowić środki zaradcze dla właściwej egzekucji postanowień tego artykułu i decyzji Gubernatora Generalnego w Radzie na podstawie tego artykułu.

## UJEDNOLICANIE PRAWA W ONTARIO, NOWEJ SZKOCJI I NOWYM BRUNSZWIKU

Ustawodawstwo  
o ujednoczeniu  
prawa w trzech  
prowincjach

**94.** Niezależnie od postanowień zawartych w niniejszym Akcie, Parlament Kanady może uchwalić przepisy w celu ujednoczenia całości lub części prawa z zakresu własności i praw cywilnych w Ontario, Nowej Szkocji i Nowym Brunszwiku, procedury sądowej we wszystkich lub niektórych sądach w tych trzech prowincjach i od momentu wejścia w życie każdego aktu w tej materii uprawnienia Parlamentu Kanady do tworzenia prawa w sprawach zawartych w każdym takim akcie, niezależnie od postanowień niniejszego Aktu, są nieograniczone; lecz żaden akt Parlamentu Kanady z zakresu ujednoczenia prawa nie może mieć mocy obowiązującej w prowincji, dopóki nie zostanie przyjęty i wydany jako prawo przez legislaturę prowincji.

### EMERYTURY

Ustawodawstwo  
dotyczące  
emerytur  
i dodatkowych  
zasiłków

**94A.** Parlament Kanady może stanowić prawo w zakresie emerytur i dodatkowych zasiłków, włączając w to zasiłki dla osób pozostających po zmarłych oraz zasiłki inwalidzkie uniezależnione od wieku, lecz prawo to nie może wpływać na działanie obecnego lub przyszłego prawa wydanego przez legislatury prowincji w odniesieniu do tych kwestii.

### ROLNICTWO I IMIGRACJA

Równoległe  
uprawnienia  
ustawodawcze  
dotyczące  
rolnictwa

**95.** Legislatura w każdej prowincji może stanowić prawo w odniesieniu do rolnictwa w prowincji i imigracji do prowincji oraz deklaruje się niniejszym, iż Parlament Kanady może — od czasu do czasu w pewnych przypadkach — stanowić prawa w odniesieniu do rolnictwa wszystkich lub niektórych prowincji i odnośnie imigracji do wszystkich lub niektórych prowincji; każde

prawo legislatury prowincji w odniesieniu do rolnictwa lub imigracji ma zastosowanie w prowincji, dopóki nie jest ono niezgodne z jakąkolwiek ustawą Parlamentu Kanady.

## VII. SĄDOWNICTWO

**96.** Gubernator Generalny mianuje sędziów sądów wyższych, okręgowych i regionalnych w każdej prowincji z wyjątkiem Sądów ds. Spadkowych w Nowej Szkocji i Nowym Brunszwiku.

Mianowanie sędziów

**97.** Dopóki prawo dotyczące własności i praw cywilnych w Ontario, Nowej Szkocji i Nowym Brunszwiku i procedury sądowej w tych prowincjach nie zostanie ujednoczone, sędziowie sądów tych prowincji mianowani przez Gubernatora Generalnego są wybierani z grona prawników zarejestrowanych w tych prowincjach.

Wybór sędziów w Ontario

**98.** Sędziowie sądów w Quebecu są wybierani z grona prawników zarejestrowanych w tej prowincji.

Wybór sędziów w Quebecu

**99.** (1) Z uwzględnieniem ustępu (2) tego artykułu, sędziowie sądów wyższych piastują urząd, o ile spełniają przesłankę godnego zachowania, ale mogą zostać odwołani przez Gubernatora Generalnego na podstawie adresu Senatu i Izby Gmin.

Piastowanie urzędu sędziego

(2) Sędziowie Sądu Najwyższego, mianowani przed, jak i po wejściu w życie tego artykułu, kończą sprawowanie urzędu po osiągnięciu 75 lat lub w momencie wejścia w życie tego artykułu, jeżeli w tym czasie osiągnęli już wspomniany wiek.

Zakończenie sprawowania urzędu sędziego po osiągnięciu 75 lat

**100.** Wynagrodzenia, dodatki i emerytury sędziów sądów wyższych, okręgowych i regionalnych (z wyjątkiem Sądów ds. Spadkowych w Nowej Szkocji i Nowym Brunszwiku) i sądów morskich w przypadkach gdy ich sędziowie otrzymują stałą pensję, są ustalane i gwarantowane przez Parlament Kanady.

Wynagrodzenie sędziów

**101.** Parlament Kanady może, niezależnie od postanowień zawartych w niniejszym Akcie, od czasu do

Naczelny Sąd Apelacyjny

czasu decydować o powołaniu, utrzymaniu i organizacji Naczelnego Sądu Apelacyjnego Kanady i o tworzeniu innych sądów dla lepszego przestrzegania prawa Kanady.

## VIII. DOCHODY, DŁUGI, AKTYWA, PODATKI

Utworzenie  
Jednolitego  
Funduszu  
Dochodów

**102.** Wszystkie podatki i dochody, nad którymi poszczególne legislatury Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunswiku sprawowały przed utworzeniem Unii i sprawują kontrolę z wyjątkiem tej ich części, która na mocy niniejszego Aktu została zarezerwowana dla odpowiednich legislatur prowincji lub jest przez nie przekazywana zgodnie ze specjalnymi uprawnieniami nadanymi im przez niniejszy Akt, tworzą Wspólny Jednolity Fundusz Dochodów przeznaczony na usługi publiczne w Kanadzie w sposób i z uwzględnieniem opłat przewidzianych przez niniejszy Akt.

Koszty  
gromadzenia

**103.** Jednolity Fundusz Dochodów Kanady będzie stale obciążany wydatkami, opłatami i kosztami związanymi z jego gromadzeniem, zarządzaniem i ewidencjonowaniem, które stworzą tym samym *pierwszą pulę obciążeń* z uwzględnieniem rewizji i kontroli w sposób określony przez Gubernatora Generalnego, dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej.

Poziom długi  
publicznego  
prowincji

**104.** Roczny poziom długu publicznego kilku prowincji Kanady, Nowej Szkocji, Nowego Brunswiku w Unii utworzy *drugą pulę obciążeń* Jednolitego Funduszu Dochodów Kanady.

Wynagrodzenie  
Gubernatora  
Generalnego

**105.** Jeżeli Parlament Kanady nie postanowi inaczej, wynagrodzenie Gubernatora Generalnego wynosi pięć tysięcy funtów szterlingów Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii i jest wypłacane z Jednolitego Funduszu Dochodów Kanady tworząc jednocześnie *trzecią pulę obciążeń*.

- 106.** Z uwzględnieniem płatności pokrywanych z Jednolitego Funduszu Dochodów Kanady na mocy niniejszego Aktu, środki z Funduszu będą przeznaczone przez Parlament Kanady na usługi publiczne. Periodyczne asygnowanie
- 107.** Wszystkie papiery wartościowe, gotówka, salda bankowe i zabezpieczenia pieniężne należące do prowincji w okresie Unii, z wyjątkami wymienionymi przez niniejszy Akt, stanowią własność Kanady i muszą być uwzględnione przy redukcji kwoty długu odpowiednich prowincji w Unii. Transfer papierów wartościowych
- 108.** Prace publiczne i własność każdej prowincji wymieniona w Załączniku nr 3 do niniejszego Aktu stanowią własność Kanady. Transfer własności
- 109.** Cała ziemia, kopalnie, minerały i opłaty licencyjne należące do kilku prowincji Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunswiku oraz wszystkie kwoty należne i wypłacone tym ziemiom, kopalniom, minerałom i licencjom należą do prowincji Ontario, Quebecu, Nowej Szkocji i Nowego Brunswiku, w których są usytuowane lub w których powstały, z uwzględnieniem kredytów udzielonych na ich podstawie i udziałów innych niż udziały prowincji. Własność ziemi i minerałów
- 110.** Wszystkie aktywa związane z częścią długu publicznego każdej prowincji objętego przez prowincję należą do prowincji. Aktywa związane z długiem prowincji
- 111.** Kanada jest odpowiedzialna za długi i obciążenia wszystkich prowincji istniejących w Unii. Odpowiedzialność Kanady za długi prowincji
- 112.** Ontario i Quebec wspólnie są odpowiedzialne wobec Kanady za kwotę (jeśli taka istnieje) na jaką dług prowincji Kanady przekracza w Unii sumę 62,5 mln. dolarów i która jest obciążana 5% oprocentowaniem w skali roku. Dług Ontario i Quebecu
- 113.** Aktywa wymienione w Załączniku nr 4 do niniejszego Aktu należące do Prowincji Kanada w okresie Unii są wspólną własnością Ontario i Quebecu. Aktywa Ontario i Quebecu
- 114.** Nowa Szkocja jest odpowiedzialna wobec Kanady za kwotę (jeśli taka istnieje) na jaką jej dług publi- Dług Nowej Szkocji



czny przekracza w Unii 8 mln. dolarów i która jest obciążana 5% oprocentowaniem w skali roku.

Dług Nowego  
Brunszwiku

**115.** Nowy Brunszwik jest odpowiedzialny wobec Kanady za kwotę (jeśli taka istnieje) na jaką jego dług publiczny przekracza w Unii 7 mln. dolarów i która jest obciążana 5% oprocentowaniem w skali roku:

Wpłata  
udziałów Nowej  
Szkocji  
i Nowemu  
Brunszwikowi

**116.** W przypadku gdy dług publiczny Nowej Szkocji i Nowego Brunszwiku nie osiągnął w Unii kwoty odpowiednio 8 mln. i 7 mln. dolarów, wówczas powinny one otrzymać z góry od rządu Kanady półroczne płatności z 5% oprocentowaniem w skali roku od różnicy między aktualną kwotą ich zadłużenia, a kwotą tu określoną.

Własność  
publiczna  
prowincji

**117.** Jeżeli niniejszy Akt nie stanowi inaczej, poszczególne prowincje zachowują odpowiednio całą swoją własność publiczną z zastrzeżeniem prawa Kanady do przejęcia ziemi lub własności publicznej niezbędnej do budowy fortyfikacji lub do obrony kraju.

**118.** [Uchylony ustawą rewizyjną z 1950 r.]

Dodatkowa  
dotacja dla  
Nowego  
Brunszwiku

**119.** Nowy Brunszwik otrzyma z góry półroczne płatności od Kanady przez okres dziesięciu lat od utworzenia Unii w postaci dodatku w wysokości 63 tys. dolarów rocznie; lecz tak długo jak dług publiczny utrzymuje się poniżej 7 mln. dolarów, potrącenie równe 5% w skali roku od tego niedoboru ma być dokonywane z dodatku w wysokości 63 tys. dolarów.

Forma płatności

**120.** Wszystkie płatności dokonywane na podstawie niniejszego Aktu lub uiszczanie obciążeń powstałych odpowiednio na mocy dowolnych aktów prowincji Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunszwiku i przejęte przez Kanadę, należy dokonywać w sposób i w formie określonej przez Gubernatora Generalnego w Radzie, dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej.

Kanadyjska  
produkcja

**121.** Wszystkie produkty, które urosły, zostały wyprodukowane lub przetworzone w dowolnej prowincji mają w Unii swobodny dostęp do każdej prowincji.

Utrzymanie  
prawa celnego  
i akcyzowego

**122.** Prawo celne i prawa akcyzy każdej prowincji, z uwzględnieniem postanowień niniejszego Aktu, mają

moc obowiązującą dopóki nie zostaną zmienione przez ustawy Parlamentu Kanady.

**123.** Tam, gdzie w dowolnych dwóch prowincjach w Unii występują opłaty celne nałożone na jakieś dobra, wyroby lub towary, to te dobra, wyroby i towary będą importowane z jednej z prowincji Unii do innych, na podstawie dowodu opłaty należności celnych nałożonych na nie w prowincji eksportującej i na podstawie dowodu płatności dodatkowej kwoty (jeśli taka istnieje) należności celnych nałożonych na nie w prowincji importującej.

Eksport i import  
między  
prowincjami

**124.** Nic w niniejszym Akcie nie może ograniczać praw Nowego Brunszwiku do nakładania opłat za wyrąb lasów przewidzianych w rozdziale 15 części 3 Ustaw Rewizyjnych Nowego Brunszwiku lub każdej poprawce do tego aktu przed i po utworzeniu Unii i nie podwyższających kwoty tych opłat; lecz wyrąb lasu w każdej innej prowincji poza Nowym Brunszwikiem nie może podlegać opłatom.

Opłaty za wyrąb  
lasu w Nowym  
Brunszwiku

**125.** Ziemia lub własność należąca do Kanady lub dowolnej prowincji nie podlega opodatkowaniu.

Zwolnienie grun-  
tów publicznych  
od podatku

**126.** Ta część opłat i dochodów, nad którą legislatury Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunszwiku sprawowały kontrolę przed utworzeniem Unii, a które na mocy niniejszego Aktu zostały zarezerwowane dla poszczególnych rządów lub legislatur prowincji oraz wszystkie opłaty i dochody pobierane przez nie, zgodnie ze specjalnymi uprawnieniami nadanymi im przez niniejszy Akt, tworzą w każdej prowincji Jednolity Fundusz Dochodów przeznaczony na usługi publiczne w prowincji.

Jednolity  
Fundusz  
Dochodów  
prowincji

## IX. POSTANOWIENIA RÓŻNE

**127.** [ Uchylony ustawą rewizyjną z 1893 r.]

**128.** Każdy członek Senatu i Izby Gmin Kanady przed objęciem funkcji składa i podpisuje, przed Gubernatorem

Przysięga  
wierności

Generalnym lub osobą przez niego wyznaczoną, zaś każdy członek Rady Ustawodawczej lub Zgromadzenia Ustawodawczego przed objęciem funkcji składa i podpisuje, przed Wicegubernatorem prowincji lub osobą przez niego wyznaczoną, przysięgą wierności zamieszczoną w Załączniku nr 4 do niniejszego Aktu; dodatkowo każdy członek Senatu Kanady i każdy członek Rady Ustawodawczej Quebecu przed objęciem funkcji składa i podpisuje przed Gubernatorem Generalnym lub osobą przez niego wyznaczoną Deklarację Kwalifikacji zawartą w tymże Załączniku.

Utrzymanie  
obowiązującego  
prawa, sądów  
i urzędników

**129.** Poza wyjątkami przewidzianymi w niniejszym Akcie, wszystkie prawa obowiązujące przed utworzeniem Unii w Kanadzie, Nowej Szkocji i Nowym Brunswiku, wszystkie sądy o jurysdykcji cywilnej lub karnej, wszystkie komisje, władze i instytucje władzy oraz wszyscy urzędnicy sądowi, administracyjni i ministerialni działający do utworzenia Unii, nadal funkcjonują w Ontario, Quebecu, Nowej Szkocji i Nowym Brunswiku, tym niemniej podmioty te podlegają na mocy niniejszego Aktu (z wyjątkiem tych, które istnieją na mocy aktów Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii) zastąpieniu, zniesieniu lub zmianie przez Parlament Kanady lub odpowiednią legislaturę prowincji.

Przekazanie  
urzędników dla  
Kanady

**130.** Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, wszyscy urzędnicy poszczególnych prowincji pełniący obowiązki w związku ze sprawami innymi niż zawarte w kategoriach przypisanych w niniejszym Akcie do wyłączności legislatur prowincji, są urzędnikami Kanady i nadal pełnią funkcje odpowiednich urzędników w ramach tych samych obciążeń, odpowiedzialności i sankcji tak, jakby Unia nie została utworzona.

Mianowanie  
nowych  
urzędników

**131.** Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, Gubernator Generalny w Radzie może od czasu do czasu, jeśli uzna to za konieczne lub właściwe, mianować urzędników niezbędnych do skutecznego wykonywania postanowień niniejszego Aktu.

**132.** Parlamentowi Kanady i rządowi Kanady przysługuje cała władza niezbędna i właściwa dla realizacji zobowiązań Kanady lub dowolnej prowincji, jako części Imperium Brytyjskiego w odniesieniu do państw obcych, wynikających z traktatów między Imperium a państwami obcymi.

Zobowiązania  
traktatowe

**133.** Podczas posiedzeń obu Izb Parlamentu Kanady i Izb Ustawodawczych Quebecu każdy ma prawo do posługiwania się językami angielskim i francuskim i oba te języki będą używane w odpowiednich dokumentach i biuletynach tych Izb; oba języki mogą być używane przez każdego lub w dowolnych orzeczeniach i procesach sądowych wydawanych lub przeprowadzanych w sądach Kanady ustanowionych przez niniejszy Akt oraz we wszystkich i w każdym sądzie w Quebecu.

Używanie  
języków  
angielskiego  
i francuskiego

Ustawy Parlamentu Kanady i legislatury Quebecu są sporządzane i publikowane w obu tych językach.

#### ONTARIO I QUEBEC

**134.** Dopóki legislatury Ontario i Quebecu nie postanowią inaczej, Wicegubernatorzy w Ontario i w Quebecu, aktami opatrzonymi Wielką Pieczęcią odpowiedniej prowincji, powołują urzędników do sprawowania poniższych urzędów: Prokuratora Generalnego, Sekretarza i Archiwisty Prowincji, Skarbnika Prowincji, Komisarza Posiadłości Korony, Komisarza Rolnictwa i Robót Publicznych, a w przypadku Quebecu dodatkowo Głównego Doradcy Prawnego i mogą poprzez zarządzenia Wicegubernatora w Radzie od czasu do czasu określać ich obowiązki, a także funkcje ministerstw, którym przewodniczą lub którym podlegają oraz ich urzędników i sekretarzy, mogą również powoływać innych i dodatkowych urzędników do sprawowania urzędu i od czasu do czasu określać ich obowiązki, a także funkcje ministerstw, którym przewodniczą lub którym podlegają oraz ich urzędników i sekretarzy.

Mianowanie  
wyższych  
urzędników  
w Ontario  
i Quebecu

Władza  
i obowiązki  
wyższych  
urzędników

**135.** Dopóki legislatury Ontario lub Quebecu nie postanowią inaczej, wszystkie uprawnienia, władza, obowiązki, funkcje, odpowiedzialność lub kompetencje, które przed wejściem niniejszego Aktu w życie przysługiwały lub nałożone były na mocy ustawy, statutu lub rozporządzenia Górnej Kanady, Dolnej Kanady i Kanady na Prokuratora Generalnego, Generalnego Doradcę Prawnego, Sekretarza i Archiwistę Prowincji Kanady, Ministra Finansów, Komisarza Posiadłości Korony, Komisarza Robót Publicznych, Ministra Rolnictwa i Głównego Zarządcy, i nie są niezgodne z niniejszym Aktem, przysługują lub zostają nałożone na każdego urzędnika powołanego przez Wicegubernatora na zwolnione stanowisko; Komisarz Rolnictwa i Robót Publicznych ma sprawować obowiązki i funkcje przypisane przed wejściem niniejszego Aktu w życie na mocy prawa Prowincji Kanada — urzędowi Ministra Rolnictwa i Komisarza Robót Publicznych.

Wielka Pieczęć

**136.** Do czasu wprowadzenia zmiany przez Wicegubernatora w Radzie, Wielkie Pieczęcie Ontario i Quebecu pozostają takie same lub tego samego wzoru, jak odpowiednio używane przez prowincję Dolnej Kanady i Górnej Kanady przed zjednoczeniem w Prowincję Kanada.

Układ ustaw  
tymczasowych

**137.** Słowa „i od tej chwili aż do końca dziesięciu następnych sesji Parlamentu” lub słowa o podobnym znaczeniu użyte w tymczasowych ustawach Prowincji Kanada, które nie utraciły znaczenia prawnego przed utworzeniem Unii, należy interpretować w sposób obejmujący i odnoszący się do następnej sesji Parlamentu Kanady, jeśli przedmiot sprawy wchodzi w zakres jego kompetencji określonej w niniejszym Akcie lub do następnej sesji odpowiednio legislatury Ontario lub Quebecu, jeśli przedmiot sprawy na mocy niniejszego Aktu wchodzi w zakres ich kompetencji.

Błędy  
w nazewnictwie

**138.** Użycie słów „Górna Kanada” w miejsce „Ontario” lub „Dolna Kanada” w miejsce „Quebec” w aktach

prawnych, rozporządzeniach, procesach, orzeczeniach, dokumentach, sprawach lub rzeczach po utworzeniu Unii nie skutkuje nieważnieniem.

**139.** Każda proklamacja opatrzona Wielką Pieczęcią Prowincji Kanada wydana przed utworzeniem Unii, która wejdzie w życie w czasie późniejszym, a odnosząca się do Prowincji Kanada, Dolnej Kanady lub Górnej Kanady oraz sprawy i kwestie w niej proklamowane będą wcielane w życie i realizowane tak, jakby Unia nie została utworzona.

Wydanie proklamacji przed powołaniem Unii ze skutkiem prawnym po jej utworzeniu

**140.** Każda proklamacja, opatrzona Wielką Pieczęcią Prowincji Kanada na podstawie dowolnej ustawy legislatury tej prowincji, a odnosząca się do Prowincji Kanada, Dolnej Kanady lub Górnej Kanady, nie wydana przed utworzeniem Unii, może zostać wydana przez Wicegubernatora Ontario lub Quebecu i opatrzona Wielką Pieczęcią odpowiedniej prowincji, jeśli jej materia tego wymaga; po wydaniu takiej proklamacji kwestie i sprawy w niej ogłoszone będą wcielane w życie i realizowane w Ontario i Quebecu tak, jakby Unia nie została utworzona.

Proklamacje po utworzeniu Unii

**141.** Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, zakłady karne Prowincji Kanada pozostają zakładami karnymi Ontario i Quebecu.

Zakłady karne

**142.** Podział i uregulowanie długów, kredytów, obciążeń, własności i udziałów Górnej Kanady i Dolnej Kanady zostanie rozstrzygnięte w drodze arbitrażu przez trzech arbitrów, z których jednego wybiera Rząd Ontario, drugiego Rząd Quebecu, a trzeciego Rząd Kanady; wyboru arbitrów nie można dokonać, zanim nie zbierze się Parlament Kanady i legislatury Ontario i Quebecu, a arbiter wybrany przez Rząd Kanady nie może zamieszkiwać ani w Ontario, ani w Quebecu.

Arbitraż w sprawie długów

**143.** Gubernator Generalny w Radzie może od czasu do czasu decydować, według uznania, o przeznaczeniu i przekazaniu odpowiednich stenogramów, ksiąg i dokumentów należących do Prowincji Kanada, albo do On-

Podział stenogramów

tario, albo do Quebecu i od tego momentu stanowią one własność danej prowincji, a każda ich kopia czy wyciąg, należycie potwierdzone przez urzędnika, któremu powierzono oryginały, są honorowane jako dowody.

Powołanie  
okręgów  
w Quebecu

**144.** Wicegubernator Quebecu może od czasu do czasu, przez proklamację opatrzoną Wielką Pieczęcią Prowincji, wchodzącą w życie w dniu przez nią określonym, ustanawiać okręgi w tych częściach prowincji Quebec, w których nie były one ustanowione oraz wyznaczać ich granice i obszar.

## X. KOLEJ MIĘDZYKOLONIALNA

**145.** [Uchylony ustawą rewizyjną z 1893 r.]

## XI. PRZYJĘCIE INNYCH KOLONII

Uprawnienia  
dotyczące  
przyłączenia  
Nowej  
Fundlandii do  
Unii

**146.** Słusznym prawem Królowej jest, zgodnie z radą Wielce Szanownej Tajnej Rady Jej Wysokości i na podstawie adresu obu Izb Parlamentu Kanady i izb odpowiednich legislatur kolonii lub prowincji Nowa Fundlandia, Wyspy Księcia Edwarda i Kolumbia Brytyjska, przyjęcie tych kolonii lub prowincji lub którejsz z nich do Unii oraz, na podstawie adresu obu Izb Parlamentu Kanady, przyjęcie do Unii Ziemi Ruperta i Terytoriów Północno-Zachodnich lub któregoś z nich, na warunkach i zasadach określonych każdorazowo w adresie przy przystąpieniu i jakie Królowa uzna za stosowne zatwierdzić, z uwzględnieniem postanowień niniejszego Aktu; przepisy wszystkich zarządzeń w Radzie w tej kwestii wchodzą w życie tak, jakby zostały uchwalone przez Parlament Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii.

Reprezentacja  
Nowej

**147.** W przypadku przyłączenia Nowej Fundlandii i Wyspy Księcia Edwarda lub tylko jednej z nich, każda

zostanie upoważniona do reprezentacji w Senacie Kanady przez czterech członków i (niezależnie od postanowień zawartych w niniejszym Akcie) w przypadku przyłączenia Nowej Fundlandii normalna liczba senatorów ma wynosić 76, a ich maksymalna liczba 82; lecz w przypadku przyłączenia Wyspy Księcia Edwarda należy uznać ją jako wchodzącą w skład trzeciego z czterech regionów, na które podzielona została Kanada na mocy niniejszego aktu w odniesieniu do sposobu mianowania Senatu i odpowiednio, po przyłączeniu Wyspy Księcia Edwarda, bez względu na to czy Nowa Fundlandia zostanie przyłączona czy też nie, reprezentacja Nowego Brunswiku i Nowej Szkocji w Senacie zostanie, po wystąpieniu wakatu, zredukowana odpowiednio z 12 do 10 członków i reprezentacja każdej z tych prowincji nie może zostać zwiększona w żadnym przypadku powyżej 10, z wyjątkiem postanowień wydanych na mocy niniejszego Aktu o mianowaniu dodatkowych 3 lub 6 senatorów na polecenie Królowej.

Fundlandii  
i Wyspy  
Księcia Edwarda  
w Senacie



# ZAŁĄCZNIKI

## Załącznik nr 1

### OKRĘGI WYBORCZE W ONTARIO

#### A

#### ISTNIEJĄCE OKRĘGI WYBORCZE

#### Hrabstwa

- |              |             |                  |
|--------------|-------------|------------------|
| 1. Prescott  | 4. Dundas   | 7. Prince Edward |
| 2. Glengarry | 5. Russell  | 8. Halton        |
| 3. Stormont  | 6. Carleton | 9. Essex         |

#### Jednostki administracyjne hrabstw

10. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Lanark.
11. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Lanark.
12. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Leeds i Północna jednostka administracyjna hrabstwa Grenville.
13. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Leeds.
14. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Grenville.
15. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa Northumberland.
16. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa Northumberland (z wyłączeniem okręgu południowego Monaghan).
17. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa Durham.
18. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa Durham.
19. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Ontario.
20. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Ontario.
21. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa York.
22. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa York.

23. Północna jednostka administracyjna hrabstwa York.
24. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Wentworth.
25. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Wentworth.
26. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa Elgin.
27. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa Elgin.
28. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Waterloo.
29. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Waterloo.
30. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Brant.
31. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Brant.
32. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Oxford.
33. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Oxford.
34. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa Middlesex.

### **Miasta, części miast i miasteczka**

35. Zachodnie Toronto.
36. Wschodnie Toronto.
37. Hamilton.
38. Ottawa.
39. Kingston.
40. London.
41. Miasteczko Brockville wraz z przydzielonym do niego okręgiem Elizabethtown.
42. Miasteczko Niagara wraz z przydzielonym do niego okręgiem Niagara.
43. Miasteczko Cornwall, wraz z przydzielonym do niego okręgiem Cornwall.

### **B**

#### **NOWE OKRĘGI WYBORCZE**

44. Tymczasowy okręg sądowy Algoma.

Hrabstwo Bruce, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Północną i Południową jednostką administracyjną:

45. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Bruce składa się z okręgów Bury, Lindsay, Eastnor, Albermarle, Amable, Arran, Bruce, Elderslie, Saugeen i wioski Southampton.

46. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Bruce składa się z okręgów Kincardine (włączając w to wioskę Kincardine), Greenock, Brant, Huron, Kinloss, Culross i Carrick.

Hrabstwo Huron, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Północną i Południową jednostką administracyjną:

47. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgu Ashfield, Wawanosh, Turnberry, Howick, Morris, Grey, Colborne, Hullett, włączając w to wioski Clinton i Mckillop.
48. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z miasteczka Goderich i okręgów Goderich, Tuckersmith, Stanley, Hay, Usborne i Stephen.

Hrabstwo Middlesex, podzielone na trzy jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Północną, Zachodnią i Wschodnią jednostką administracyjną:

49. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów McGillivray i Biddulph (wzięte z hrabstwa Huron), i Williams East, Williams West, Adelaide i Lobo.
50. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Delaware, Carradoc, Metcalfe, Mosa i Ekfrid, i wioski Strathroy.

(Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów obecnie w niej zawartych i jest wyznaczona jak obecnie.)

51. Hrabstwo Lambton składa się z okręgów Bosanquet, Warwick, Plympton, Sarnia, Moore, Enniskillen i Brooke, i miasteczka Sarnia.
52. Hrabstwo Kent składa się z okręgów Chatham, Dover, East Tilbury, Romney, Raleigh i Harwich, i miasteczka Chatham.
53. Hrabstwo Bothwell składa się z okręgów Sambra, Dawn i Euphemia (wziętych z hrabstwa Lambton), i okręgów Zone, Camden z jej klinem, Orford i Howard ( wziętych z hrabstwa Kent).

Hrabstwo Grey, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południową i Północną jednostką administracyjną:

54. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Bentinck, Glenelg, Artemesia, Osprey, Normanby, Egremont, Proton i Melancthon.

55. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Collingwood, Euphrasia, Holland, Saint-Vincent, Sydenham, Sullivan, Derby, Keppel, Sarawak i Brooke, i miasteczka Owen Sound.

Hrabstwo Perth, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południową i Północną jednostką administracyjną:

56. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Wallace, Elma, Logan, Ellice, Mornington, North Easthope i miasteczka Stratford.

57. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Blanchard, Downie, South Easthope, Fullarton, Hibbert i wiosek Mitchell i Ste. Marys.

Hrabstwo Wellington, podzielone na trzy jednostki administracyjne nazwane odpowiednio Północną, Południową i Centralną jednostką administracyjną:

58. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Amaranth, Arthzr, Luther, Minto, Maryborough, Peel i wioski Mount Forest.

59. Centralna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Garafraxa, Erin, Eramosa, Nichol, Pilkington i wiosek Fergus i Elora.

60. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z miasteczka Guelph i okręgów Guelph i Puslinch.

Hrabstwo Norfolk, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południową i Północną jednostką administracyjną:

61. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Charlotteville, Houghton, Walsingham, Woodhouse i ich enklaw.

62. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Middleton, Townsend, Windham i miasteczka Simcoe.

63. Hrabstwo Haldimand składa się z okręgów Oneida, Seneca, Cayuga North, Cayuga South, Raynham, Walpole i Dunn.

64. Hrabstwo Monck składa się z okręgów Canborough i Moulton, Sherbrooke i wioski Dunnville (wziętych z hrabstwa Haldimand), okręgów Caister i Gainsborough (wziętych z hrabstwa Lincoln), i okręgów Pelham i Wainfleet (wziętych z hrabstwa Welland).

65. Hrabstwo Lincoln składa się z okręgów Clinton, Grantham, Grimsby, Louth i miasteczka St. Catherines.
66. Hrabstwo Welland składa się z okręgów Bertie, Crowland, Humberstone, Stamford, Thorold, Willoughby i wiosek Chippewa, Clifton, Fort Erie, Thorold i Welland.
67. Hrabstwo Peel składa się z okręgów Chinguacousy, Toronto, enklawy Toronto i wiosek Brampton i Streetsville.
68. Hrabstwo Cardwell składa się z okręgów Albion i Caledon (wziętych z hrabstwa Peel), okręgów Adjala i Mono (wziętych z hrabstwa Simcoe).

Hrabstwo Simcoe, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południową i Północną jednostką administracyjną:

69. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów West Gwillimbury, Tecumseth, Innisfil, Essa, Tosorontio, Mulmur i wioski Bradford.
70. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Nottawasaga, Sunnidale, Vespria, Flos, Oro, Medonte, Orillia i Matchedash, Tiny i Tai, Balaklava i Robinson, i miasteczek Barrie i Cillingwood.

Hrabstwo Victoria, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południową i Północną jednostką administracyjną:

71. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Ops, Mariposa, Emily, Verulam i miasteczka Lindsay.
72. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Anson, Bexley, Carden, Dalton, Digby, Eldon, Fenelon, Hindon, Laxton, Lutterworth, Macaulay i Draper, Sommerville, Morrison, Muskoka, Monck i Watt (wziętych z hrabstwa Simcoe) i innych wytyczonych okręgów leżących na północy tej północnej jednostki administracyjnej hrabstwa.

Hrabstwo Peterborough, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Zachodnią i wschodnią jednostką administracyjną:

73. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów South Monaghan (wziętego z hrabstwa Northumberland), North Monaghan, Smith, Ennismore i miasteczka Peterborough.

74. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Asphodel, Belmont i Methuen, Douro, Dummer, Galway, Harvey, Minden, Stanhope i Dysart, Otonabee, Snowden i wioski Ashburnham, i innych wytyczonych okręgów leżących na północy tej wschodniej jednostki administracyjnej hrabstwa.

Hrabstwo Hastings, podzielone na trzy jednostki administracyjne nazywane odpowiednio zachodnią, wschodnią i północną jednostką administracyjną:

75. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z miasteczka Belleville, okręgu Sydney i wioski Trenton.

76. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Thurlow, Tyendinga i Hungerford.

77. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Rawdon, Huntingdon, Madoc, Elzevir, Tudor, Marmora, Lake i wioski Stirling, i innych wytyczonych okręgów leżących na północy tej północnej jednostki administracyjnej.

78. Hrabstwo Lennox składa się z okręgów Richmond, Adolphustown, North Fredericksburg, South Fredericksburg, Ernest Town, Amherst Island i wioski Napanee.

79. Hrabstwo Addington składa się z okręgów Camden, Portland, Sheffield, Hinchinbrooke, Kaladar, Kennebec, Olden, Oso, Anglesea, Barrie, Clarendon, Palmerston, Effingham, Abinger, Miller, Canonoto, Denbigh, Loughborough i Bedford.

80. Hrabstwo Frontenac składa się z okręgów Kingston, Wolfe Island, Pittsburg i Howe Island i Storrington.

Hrabstwo Renfrew, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio południową i północną jednostką administracyjną:

81. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów McNab, Bagot, Blithfield, Brougham, Horton, Admaston, Gratton, Matawatchan, Griffith, Lyndoch, Raglan, Radcliffe, Brudenell, Sebastopol i wiosek Arnprior i Renfrew.

82. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Ross, Bromley, Westmeath, Stafford, Pembroke, Wilberforce, Alice, Petawawa, Buchanan, South Algona, North Algona, Fraser, McKey, Wylie, Rolph, Head, Maria, Clara, Haggerty, Sherwood, Burns, Ri-

chards i innych wytyczonych okręgów leżących na północnym-zachodzie tej północnej jednostki administracyjnej hrabstwa.

Każde miasteczko i zarejestrowana wioska istniejąca przed utworzeniem Unii, nie wymienione w niniejszym załączniku są uważane za część hrabstwa lub jednostki administracyjnej, w której są położone.

## **Załącznik nr 2**

### **SPECJALNIE USTALONE OKRĘGI WYBORCZE W QUEBECU**

#### **HRABSTWA**

Pontiac	Missisquoi	Compton
Ottawa	Brome	Wolfe i Richmond
Argenteuil	Shefford	Megantic
Huntingdon	Stanstead	
	Miasteczko Sherbrooke	

## **Załącznik nr 3**

### **ROBOTY PUBLICZNE I WŁASNOŚĆ W PROWINCJACH BĘDĄCE WŁASNOŚCIĄ KANADY**

1. Kanały łącznie z ziemią i energią wodną.
2. Państwowe porty.
3. Latarnie morskie, falochrony i Szablowa Wyspa.
4. Parowce, statki i państwowe okręty.
5. Regulacje rzek i jezior.
6. Koleje, akcje kolei, grunty i inne długi należne kompaniom kolejowym.
7. Drogi wojskowe.

8. Urzędy celne, urzędy pocztowe i wszystkie inne budynki państwowe, z wyjątkiem przekazanych przez rząd Kanady do użytku legislatorom i rządowi prowincji.
9. Własność przywieziona przez rząd Imperium i znana jako własność zaopatrzenia.
10. Pojazdy pancerne, koszary, ubiory wojskowe, uzbrojenie wojenne i ziemia przeznaczona generalnie na cele publiczne.

#### Załącznik nr 4

### AKTYWA BĘDĄCE WSPÓLNĄ WŁASNOŚCIĄ ONTARIO I QUEBECU

Fundusz Budowlany Górnej Kanady  
Zakłady psychiatryczne  
Seminarium pedagogiczne  
Izby sądowe Dolnej Kanady  
Przytułki Dolnej Kanady  
Montreal Dolnej Kanady  
Kamouraska Dolnej Kanady  
Towarzystwo Prawne Górnej Kanady  
Montreal Administrator Rogatek  
Stały Fundusz Uniwersytecki  
Instytucje królewskie  
Jednolity Fundusz Pożyczkowy Górnej Kanady  
Jednolity Fundusz Pożyczkowy Dolnej Kanady  
Towarzystwo Rolnicze Górnej Kanady  
Subwencje ustawodawcze Dolnej Kanady  
Kasa Ogniowa Quebecu  
Zaliczkowy rachunek Temiscouata  
Quebec Administrator Rogatek  
Szkolnictwo — Wschód  
Budowlany i Awaryjny Fundusz Dolnej Kanady  
Fundusze miejskie  
Wyższy Fundusz Dochodów Edukacji Dolnej Kanady



## Załącznik nr 5

### PRZYSIĘGA WIERNOŚCI

Ja A.B. przysięgam, że będę wiernym i szczerym poddanym Jej Wysokości Królowej Viktorii.

*Uwaga — Imię Króla lub Królowej Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii podlega uaktualnieniu zgodnie ze stanem faktycznym.*

### DEKLARACJA KWALIFIKACJI

Ja A.B. oświadczam i zapewniam, że jestem przez prawo w pełni kwalifikowany do mianowania mnie na stanowisko senatora Kanady (lub inne zależnie od okoliczności) i, że jestem legalnym lub słusznym właścicielem ziemi na własny użytek i dochodu z ziemi lub posiadłości ziemskiej na zasadzie wspólnej dzierżawy na prawie federalnym [lub posiadaczem lub właścicielem ziemi na własny użytek i dochodu z ziemi lub dziedzicznych posiadłości ziemskich (alodialnych) lub własności nieszlacheckich (zależnie od okoliczności)] w prowincji Nowa Szkocja (lub innej, zależnie od okoliczności) o wartości przekraczającej cztery tysiące dolarów oprócz wszystkich dzierżaw, należności, długów, opłat, zastawów i obciążeń hipotecznych należnych, płatnych, ściąganych lub skutkujących podobnie i, że nie jestem w znowie i fałszywie nie stałem się posiadaczem tytułu, wymaganych ziem, posiadłości ziemskich lub ich części, które uniemożliwiłyby mi bycie członkiem Senatu Kanady (lub innego, zależnie od okoliczności) i, że mój prawdziwy i osobisty majątek łącznie przekracza wartość czterech tysięcy dolarów po odliczeniu moich długów i obciążeń.

## Załącznik nr 6

### **PRODUKCJA PODSTAWOWA Z NIEODNAWIALNYCH SUROWCÓW NATURALNYCH I PRODUKTÓW LEŚNYCH**

1. Dla celów artykułu 92A niniejszego Aktu,
  - (a) produkcja z nieodnawialnych surowców naturalnych jest produkcją podstawową z nich jeśli:
    - (i) jest ona w formie, w której istnieje po odzyskaniu lub odłączeniu od ich naturalnego stanu, lub
    - (ii) jest to produkt powstały z przetworzenia lub rafinacji surowca i nie jest to produkt fabryczny lub produkt powstały z rafinacji surowej ropy naftowej lub rafinacji surowej ropy naftowej podwyższonej ciężkości lub oczyszczania gazu ziemnego lub płynów pochodzących z węgla lub oczyszczania syntetycznych odpowiedników surowej ropy naftowej, i
  - (b) produkcja z produktów leśnych jest produkcją podstawową z nich, jeśli składa się z pociętych kłocy, pali, budulca, drzazgi drzewnej, trocin, lub wszystkich innych podstawowych produktów drzewnych lub miazgi drzewnej i nie jest to fabryczny produkt drzewny.



## II.

### AKT KONSTYTUCYJNY z 1982 r.

#### AKT KANADY z 1982 r.

Akt obowiązuje na życzenie Senatu i Izby Gmin Kanady.

Zważywszy, że Kanada wyraziła życzenie i zgodę na uchwalenie Aktu Parlamentu Zjednoczonego Królestwa obowiązującego w odniesieniu do przepisów niniejszym przytoczonych oraz że zgromadzone Senat i Izba Gmin Parlamentu Kanady przedłożyły adres Jej Wysokości z życzeniem, aby Jej Wysokość były łaskawa zaakceptować projekt aktu przedłożony w tym celu przez Parlament Zjednoczonego Królestwa.

Będąc zatem wydany przez Najjaśniejszą Królewską Wysokość za radą i zgodą Lordów duchownych, świeckich i Gminu zgromadzonych w obecnym Parlamencie i z ich upoważnienia ma treść jak następuje:

1. Zamieszczony w Załączniku B do niniejszego aktu, Akt Konstytucyjny z 1982 r. zostaje niniejszym uchwalony oraz stanie się prawem obowiązującym w Kanadzie i wejdzie w życie w trybie przewidzianym w tym Akcie.

2. Żadna ustawa Parlamentu Zjednoczonego Królestwa wydana po wejściu w życie Aktu Konstytucyjnego z 1982 r. nie ma mocy prawnej w Kanadzie.

3. W zakresie pozostającym poza Załącznikiem B, francuskojęzyczna wersja niniejszego Aktu jest zamieszczona w Załączniku A do niniejszego Aktu i ma taką samą moc w Kanadzie, jak jej wersja angielska.

4. Niniejszy akt może być przywoływany jako Akt Kanady z 1982 r.

## Załącznik B

### AKT KONSTITUCYJNY z 1982 r.

#### Część I

#### KANADYJSKA KARTA PRAW I WOLNOŚCI

Zważywszy, że Kanada została utworzona na zasadach uznających zwierzchnictwo Boga i rządy prawa:

#### Gwarancja praw i wolności

Prawa i wolności  
w Kanadzie

1. Kanadyjska Karta Praw i Wolności gwarantuje prawa i wolności w niej wyrażone oraz poddaje je tylko takim rozsądnym ograniczeniom, które są wyznaczone przez prawo i znajdują oczywiste uzasadnienie w wolnym i demokratycznym społeczeństwie.

#### Podstawowe wolności

Podstawowe  
wolności

2. Każdy posiada następujące podstawowe wolności:  
(a) wolność sumienia i religii,  
(b) wolność myśli, przekonań i wyrażania poglądów włączając w to wolność prasy i innych środków przekazu,  
(c) wolność pokojowych zgromadzeń,  
(d) wolność zrzeszania się.

#### Demokratyczne prawa

Demokratyczne  
prawa obywateli

3. Każdy obywatel Kanady ma prawo głosu w wyborach członków Izby Gmin lub zgromadzeń ustawodawczych i jest uprawniony do zasiadania w nich.

Maksymalna  
kadencja ciał  
ustawodawczych

4. (1) Kadencja Izby Gmin ani żadnego innego zgromadzenia ustawodawczego nie może trwać dłużej niż pięć lat od daty zarządzania wyborów do tych izb.

Kadencja  
w sytuacjach  
wyjątkowych

(2) W czasie faktycznej lub grożącej wojny, inwazji lub powstania kadencja Izby Gmin jako Parlamentu

i zgromadzenia ustawodawczego jako legislatury może zostać przedłużona powyżej pięciu lat, jeśli w głosowaniu nie przeciwstawiła się temu więcej niż jedna trzecia członków Izby Gmin lub zgromadzenia ustawodawczego.

5. Posiedzenie Parlamentu i każdej legislatury odbywa się przynajmniej raz w ciągu dwunastu miesięcy.

Coroczne posiedzenia ciał ustawodawczych

### **Prawa do przemieszczania się**

6. (1) Każdy obywatel Kanady ma prawo do wjazdu, przebywania i opuszczenia Kanady.

Przemieszczanie się obywateli

(2) Każdy obywatel Kanady i każda osoba posiadająca status stałego pobytu w Kanadzie ma prawo:

Prawa do przemieszczania się i uzyskiwania środków na utrzymanie

(a) do przenoszenia się i zamieszkania w dowolnej prowincji, i

(b) do uzyskiwania środków na utrzymanie w dowolnej prowincji.

(3) Prawa wymienione w ustępie (2) są poddane ograniczeniom wynikającym z:

Ograniczenia

(a) wszelkich ustaw lub praktyk o powszechnym zastosowaniu w prowincji, chyba że wprowadzają one różnice między osobami na podstawie kryterium prowincji byłego lub obecnego miejsca zamieszkania,

(b) wszelkich ustaw ustanawiających uzasadniony wymóg zamieszkania jako warunku otrzymywania gwarantowanych przez państwo świadczeń socjalnych.

(4) Ustępy (2) i (3) nie wykluczają podejmowania ustaw, programów lub działań, które w prowincji mają na celu poprawę warunków życia jej mieszkańców znajdujących się w złym położeniu ekonomicznym i socjalnym, jeśli poziom zatrudnienia w tej prowincji jest niższy od poziomu zatrudnienia w całej Kanadzie.

Utrzymywanie programów wyrównawczych

## Prawa osobiste

- Życie, wolność i bezpieczeństwo osób
7. Każdy ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa i nie może być ich pozbawiony poza wyjątkami zgodnymi z podstawowymi zasadami sprawiedliwości.
- Rewizje i konfiskaty
8. Każdy ma prawo do ochrony przed nieuzasadnionymi rewizjami i konfiskatami.
- Zatrzymanie i uwięzienie
9. Nikt nie może być arbitralnie zatrzymany lub uwięziony.
- Areszt lub zatrzymanie
10. W przypadku aresztu lub zatrzymania każdy ma prawo:
- (a) do bezzwłocznego poinformowania o jego powodach,
  - (b) do bezzwłocznego uzyskania adwokata, udzielenia mu instrukcji oraz do poinformowania o tym prawie,
  - (c) zastosowanie procedury *habeas corpus* dla stwierdzenia ważności zatrzymania, jeśli zatrzymanie to jest nielegalne.
- Postępowanie w sprawach przestępstwa i kary
11. Każda osoba oskarżona o przestępstwo ma prawo:
- (a) do poinformowania bez nieuzasadnionej zwłoki o charakterze przestępstwa;
  - (b) do osądzenia w rozsądnym czasie;
  - (c) do odmowy bycia świadkiem w rozprawie prowadzonej przeciwko niemu o to przestępstwo;
  - (d) do uznawania za niewinną, dopóki nie zostanie jej udowodniona wina na sprawiedliwej i publicznej rozprawie przed niezależnym i bezstronnym trybunałem;
  - (e) do wpłacenia rozsądnej kaucji, chyba że za odmową przemawiają uzasadnione powody;
  - (f) poza przypadkami spraw z oskarżenia na podstawie prawa wojskowego rozstrzyganych przez trybunał wojskowy, do korzystania z rozprawy przed sądem przysięgłych, w sprawach, w których najwyższa kara za przestępstwo wynosi pięć

lat pozbawienia wolności lub za które kara jest surowsza;

(g) nie zostać uznana za winną na podstawie wszelkich działań lub zaniechań, które w czasie gdy nastąpiły nie stanowiły przestępstwa na mocy kanadyjskiego lub międzynarodowego prawa lub nie były uznane za przestępstwo zgodnie z powszechnymi zasadami prawa uznanymi przez społeczność międzynarodową;

(h) w przypadku ostatecznego uniewinnienia od popełnienia przestępstwa, do niesądzenia za nie ponownie oraz w przypadku ostatecznego uznania za winną i ukarania za przestępstwo, do niekarania i niesądzenia za nie ponownie,

(i) w przypadku uznania za winną przestępstwa, gdy kara za jego popełnienie uległa zmianie między jego popełnieniem, a wydaniem wyroku, do skorzystania z łagodniejszej kary.

**12.** Nikt nie może być poddany okrutnemu lub nadzwyczajnemu traktowaniu lub karaniu. Traktowanie i kara

**13.** Świadek, który zeznaje w dowolnym postępowaniu ma prawo do niedostarczania dowodów obciążających go w innych postępowaniach z wyjątkiem zaskarżenia o krzywoprzysięstwo lub składanie sprzecznych zeznań. Samooskarżenie

**14.** Strona lub świadkowie w procesie, którzy nie rozumieją lub nie mówią w języku, w jakim jest prowadzony proces lub są głuche, mają prawo do korzystania z pomocy tłumacza. Tłumacz

## **Równość praw**

**15. (1)** Każda osoba jest równa przed i wobec prawa i ma równe prawa do ochrony i korzystania z prawa bez dyskryminacji, a w szczególności bez dyskryminacji ze względu na rasę, pochodzenie etniczne i narodowe, kolor skóry, wyznanie, płeć, wiek, lub psychiczne czy fizyczne ułomności. Równość przed i wobec prawa



Utrzymywanie  
programów  
wyrównawczych

(2) Ustęp (2) nie wyklucza podejmowania ustaw, programów lub działań, które mają na celu poprawę warunków życia grup lub osób znajdujących się w sytuacji pokrzywdzenia, włączając w to pokrzywdzonych ze względu na rasę, pochodzenie etniczne i narodowe, kolor skóry, wyznanie, płeć, wiek, lub psychiczne czy fizyczne ułomności.

## Oficjalne języki Kanady

Oficjalne języki  
Kanady

**16.** (1) Język angielski i francuski są oficjalnymi językami Kanady i mają równy status, równe prawa i przywileje w ich używaniu we wszystkich instytucjach Parlamentu i rządu Kanady.

Oficjalne języki  
Nowego  
Brunszwiku

(2) Język angielski i francuski są oficjalnymi językami w Nowym Brunszwiku i mają równy status, równe prawa i przywileje w ich używaniu we wszystkich instytucjach legislatury i rządu Nowego Brunszwiku.

Wspieranie statusu  
i użycia

(3) Nic w niniejszej Karcie nie ogranicza uprawnień Parlamentu i legislatur do wspierania równości statusu bądź posługiwania się językami angielskim lub francuskim.

Społeczność  
angielskojęzyczna i  
francuskojęzyczna  
w Nowym  
Brunszwiku

**16.1** (1) Społeczność angielskojęzyczna i francuskojęzyczna w Nowym Brunszwiku mają równy status, równe prawa i przywileje, włączając w to prawo do oddzielnych instytucji edukacyjnych i kulturowych niezbędnych dla ochrony i wspierania tych społeczności.

Udział legislatury  
i rządu Nowego  
Brunszwiku

(2) Udział legislatury i rządu Nowego Brunszwiku w ochronie i wspieraniu statusu, praw i przywilejów określonych w ustępie (1) jest zagwarantowany.

Posiedzenia  
Parlamentu

**17.** (1) Każdy ma prawo posługiwania się językami angielskim lub francuskim podczas posiedzeń lub innych debat w Parlamencie.

Posiedzenia  
legislatury Nowego  
Brunszwiku

(2) Każdy ma prawo posługiwania się językami angielskim lub francuskim podczas posiedzeń lub innych debat legislatury Nowego Brunszwiku.

Regulaminy i steno-  
gramy Parlamentu

**18.** (1) Regulaminy, stenogramy i biuletyny Parlamentu są sporządzane i publikowane w językach angielskim i francuskim.

skim i francuskim, a obie wersje językowe są równie miarodajne.

(2) Regulaminy, stenogramy i biuletyny legislatury Nowego Brunswiku są sporządzane i publikowane w językach angielskim i francuskim, a obie wersje językowe są równie miarodajne.

**19.** (1) Języki angielski i francuski mogą być używane przez każdą osobę, w każdej sprawie i procesie przed każdym sądem ustanowionym przez Parlament.

(2) Języki angielski i francuski mogą być używane przez każdą osobę, w każdej sprawie i procesie przed każdym sądem Nowego Brunswiku.

**20.** (1) Każdy członek społeczności w Kanadzie ma prawo komunikowania się i otrzymywania dostępnych usług od każdego naczelnego lub centralnego urzędu, Parlamentu lub rządu Kanady w językach angielskim lub francuskim i te same prawa przysługują mu w odniesieniu do urzędów innych instytucji w przypadku gdy:

(a) zachodzi istotne zapotrzebowanie na komunikowanie się i usługi świadczone przez te urzędy w danym języku, lub

(b) z natury urzędu uzasadnione jest komunikowanie się i świadczenie usług przez urzędy w obu językach, angielskim i francuskim.

(2) Każdy członek społeczności Nowego Brunswiku ma prawo do komunikowania się i otrzymywania dostępnych usług od każdego urzędu legislatury lub rządu Nowego Brunswiku w językach angielskim i francuskim.

**21.** Nic w artykułach 16–20 nie znosi ani nie ogranicza żadnych praw, przywilejów czy obowiązków w odniesieniu do języków angielskiego i francuskiego lub jednego z nich, które funkcjonują i istnieją na mocy innych postanowień Konstytucji Kanady.

**22.** Nic w artykułach 16–20 nie znosi ani nie ogranicza żadnych pisanych lub zwyczajowych praw czy obowiązków, nabytych lub posiadanych tak przed, jak i po wejściu w życie niniejszej Karty, w odniesieniu do każ-

Regulaminy i stenogramy Nowego Brunswiku

Procesy w sądach ustanowionych przez Parlament

Procesy sądowe w Nowym Brunswiku

Komunikowanie się w instytucjach federalnych

Komunikowanie się w instytucjach Nowego Brunswiku

Utrzymanie w mocy dotychczasowych przepisów konstytucyjnych

Gwarancja praw i obowiązków

dego języka, który nie jest językiem angielskim lub francuskim.

### **Prawa edukacyjne mniejszości językowych**

Edukacja językowa

#### **23. (1) Obywatele Kanady,**

(a) których pierwszym wyuczonym i nadal rozumianym jest język angielskojęzycznej lub francuskojęzycznej mniejszości językowej społeczności prowincji, w której zamieszkują, lub

(b) którzy otrzymali w Kanadzie podstawową edukację szkolną w językach francuskim lub angielskim i zamieszkują w prowincji, w której język w jakim odebrali edukację jest językiem angielskojęzycznej lub francuskojęzycznej mniejszości językowej społeczności prowincji,

mają prawo, aby ich dzieci otrzymały podstawową i średnią edukację szkolną w tej prowincji w tym samym języku.

Kontynuacja  
edukacji językowej

(2) Obywatele Kanady, których dzieci otrzymały lub otrzymują w Kanadzie podstawową lub średnią edukację szkolną w językach angielskim lub francuskim mają prawo, aby wszystkie ich dzieci otrzymały podstawową i średnią edukację szkolną w tym samym języku.

Warunki  
zastosowania  
prawa do edukacji  
językowej

(3) Prawo obywateli Kanady ustanowione w ustępach (1) i (2) do otrzymania przez ich dzieci podstawowej i średniej edukacji szkolnej w językach angielskojęzycznej lub francuskojęzycznej mniejszości językowej społeczności prowincji

(a) ma zawsze zastosowanie, gdy w prowincji liczba dzieci obywateli, którym przysługuje to prawo jest wystarczająca i daje podstawę do zagwarantowania edukacji mniejszości językowych z funduszy publicznych,

(b) obejmuje, w przypadku gdy liczba dzieci to uzasadnia, prawo do otrzymywania takiej

edukacji w ramach instytucji edukacyjnych dla mniejszości językowych z funduszy publicznych.

### Gwarancje urzeczywistnienia

24. (1) Każdy, którego prawa i wolności zagwarantowane w niniejszej Karcie zostały pogwałcone lub zanegowane, ma prawo zwrócenia się do odpowiedniego sądu o zastosowanie środków, jakie sąd w danych okolicznościach uzna za właściwe.

Realizacja zagwarantowanych praw i wolności

(2) Jeśli w postępowaniu na mocy ustępu (1) sąd uzna, że dowód uzyskano w sposób, który pogwałcił lub zanegował poszanowanie praw i wolności zagwarantowanych w niniejszej Karcie, dowód ten zostanie wykluczony, jeśli zostanie to dowiedzione biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, a jego dopuszczenie do postępowania spowoduje dyskredytację wymiaru sprawiedliwości.

Dowody dyskredytujące wymiar sprawiedliwości

### Ogólne

25. Gwarancje niektórych praw i wolności zawarte w niniejszej Karcie nie mogą być interpretowane w sposób pozwalający na zniesienie lub ograniczenie jakichkolwiek traktatowych lub innych praw i wolności przysługujących rdzennej ludności Kanady włączając w to:

Pierwotne prawa i wolności nie wymienione w Karcie

(a) wszelkie prawa i wolności uznane przez Królewską Proklamację z 7 października 1763 r., i

(b) wszelkie prawa i wolności przysługujące im obecnie na mocy porozumień ziemskich lub które mogą być w ten sposób nabyte.

26. Gwarancje niektórych praw i wolności zawarte w niniejszej Karcie nie mogą być interpretowane w sposób pozwalający na zaprzeczenie istnienia innych praw i wolności istniejących w Kanadzie.

Inne prawa i wolności

- Wielokulturowe dziedzictwo **27.** Niniejsza Karta ma być interpretowana w sposób zgodny z ochroną i wspomaganiami wielokulturowego dziedzictwa Kanady.
- Gwarancja równości płci **28.** Niezależnie od postanowień zawartych w niniejszej Karcie, gwarantuje się równe prawa i wolności dla kobiet i mężczyzn.
- Gwarancja praw dla pewnych szkół **29.** Nic w niniejszej Karcie nie znosi ani nie ogranicza praw i przywilejów gwarantowanych przez Konstytucję Kanady, jakie przysługują szkołom wyznaniowym, szkołom oddzielnym lub mniejszości religijnych.
- Odniesienie do terytoriów i ich władz **30.** Postanowienia niniejszej Karty odnoszące się do prowincji, zgromadzenia ustawodawczego lub legislatury prowincji, odpowiednio odnoszą się do Terytorium Yukon i Terytoriów Północno-Zachodnich lub do ich stosownych władz ustawodawczych, zależnie od okoliczności.
- Utrzymanie uprawnień władzy ustawodawczej **31.** Nic w niniejszej Karcie nie rozszerza uprawnień ustawodawczych żadnego organu ani władzy.

### Zastosowanie Karty

- Zastosowanie Karty **32.** (1) Niniejsza Karta ma zastosowanie:  
 (a) do Parlamentu i rządu Kanady z uwzględnieniem wszystkich kwestii należących do kompetencji Parlamentu, włączając w to wszystkie sprawy odnoszące się do Terytorium Yukon i Terytoriów Północno-Zachodnich,  
 (b) do legislatur i rządów poszczególnych prowincji z uwzględnieniem wszystkich kwestii należących do kompetencji legislatur tych prowincji.
- Wyjątek (2) Niezależnie od postanowień ustępu (1), artykuł 15 nie będzie obowiązywał przed upływem trzech lat od wejścia w życie niniejszego artykułu.
- Wyrażna deklaracja — wyjątek **33.** (1) Parlament lub legislatura prowincji może wyraźnie zadeklarować w ustawie Parlamentu lub legislatury

ry prowincji, zależnie od okoliczności, że ustawa lub jej przepisy będą obowiązywać, niezależnie od postanowień zawartych w artykule 2 i artykułach 7–15 niniejszej Karty.

(2) Ustawa lub przepisy ustawy w odniesieniu, do której przyjęto deklarację podjętą na mocy niniejszego ustępu, ma takie działanie jakie miałyby, gdyby nie postanowienie Karty, o którym mowa w deklaracji.

(3) Deklaracja podjęta na mocy ustępu (1) przestaje obowiązywać po pięciu latach od wejścia w życie, lub wcześniej w terminie w niej określonym.

(4) Parlament lub legislatura prowincji może przywrócić ważność deklaracji przyjętej na mocy ustępu (1).

(5) Ustęp (3) ma zastosowanie także w odniesieniu do przywrócenia ważności deklaracji na mocy ustępu (4).

Działanie wyjątku

Pięcioletnie ograniczenie obowiązywania deklaracji

Przywrócenie ważności deklaracji

Pięcioletnie ograniczenie

## Przywołanie

34. Niniejsza część może być przywoływana jako Kanadyjska Karta Praw i Wolności.

Przywołanie

## Część II

### PRAWA RDZENNEJ LUDNOŚCI KANADY

35. (1) Niniejszym uznaje się i gwarantuje istniejące pierwotne i traktatowe prawa rdzennej ludności Kanady.

(2) W niniejszym Akcie „rdzenna ludność Kanady” obejmuje indiańską, eskimoską i metyską ludność Kanady.

(3) Dla większej jasności, w ustępie (1) „prawa traktatowe” obejmują prawa już istniejące na mocy porozumień ziemskich lub które mogą być w ten sposób nabyte.

(4) Niezależnie od innych postanowień niniejszego Aktu, pierwotne i traktatowe prawa, o których mowa

Uznanie istniejących pierwotnych i traktatowych praw

Definicja „rdzennej ludności Kanady”

Porozumienia ziemskie

Gwarancja różności

pierwotnych  
i traktatowych  
praw dla obu płci  
Zobowiązanie do  
udziału  
w konferencji  
konstytucyjnej

w ustępie (1) są w równym stopniu zagwarantowane kobietom i mężczyznom.

**35.1.** Rząd Kanady i rządy prowincji są zobowiązane do przestrzegania zasady, że dopóki nie zostanie przyjęta poprawka do artykułu 91 pkt 24 Aktu Konstytucyjnego z 1867 r., do artykułu 25 niniejszego Aktu lub tej części niniejszego Aktu

(a) konferencja konstytucyjna, złożona z premiera Kanady i premierów prowincji, w porządku obrad której, znajduje się punkt powiązany z proponowaną poprawką, jest zwoływana przez premiera Kanady, i

(b) premier Kanady zaprosi przedstawicieli rdzennych mieszkańców Kanady do udziału w dyskusji nad tym punktem.

### Część III

#### WYRÓWNYWANIE RÓŻNIC REGIONALNYCH

Zobowiązanie do  
popierania  
równych szans

**36.** (1) Bez wprowadzenia zmian do zakresu kompetencji władzy ustawodawczej Parlamentu lub legislatur prowincji, lub uprawnień którejs z nich odnoszących się do sprawowania ich funkcji ustawodawczych, Parlament i legislatury razem z rządem Kanady i rządami prowincjonalnymi, są zobowiązane do:

(a) wspierania równych szans wszystkich Kana-dyjczyków,

(b) wspomagania rozwoju ekonomicznego dla zredukowania różnicy szans, i dla

(c) zabezpieczania podstawowych usług publicznych odpowiedniej jakości dla wszystkich Kana-dyjczyków.

Zobowiązania z  
zakresu usług  
publicznych

(2) Parlament i rząd Kanady są zobowiązane do tworzenia zasad ujednolicających wynagrodzenia, które gwarantowałyby rządowi prowincjonalnym dochody wystarczające do zapewnienia odpowiednio porównywal-

nego poziomu usług publicznych przy odpowiednio porównywalnym poziomie podatków.

#### **Część IV**

##### **KONFERENCJA KONSTITUCYJNA**

**37.** [Uchylony przez Część VII niniejszej Karty w 1983 r.]

#### **Część IV.1**

##### **KONFERENCJE KONSTITUCYJNE**

**37.1** [Uchylony przez artykuł 54.1 niniejszej Karty w 1987 r.]

#### **Część V**

##### **PROCEDURA ZMIANY KONSTITUCJI KANADY**

**38.** (1) Poprawka do Konstytucji Kanady może być przyjęta w formie proklamacji opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Gubernatora Generalnego upoważnionego przez:

Ogólne zasady  
zmian Konstytucji  
Kanady

(a) decyzję Senatu i Izby Gmin,

(b) decyzję zgromadzeń ustawodawczych przynajmniej dwóch-trzecich prowincji, które łącznie zgodnie z ostatnim spisem ludności liczą przynajmniej 50% ogólnej liczby ludności wszystkich prowincji.

(2) Poprawka przyjęta na mocy ustępu (1), która ogranicza uprawnienia władz ustawodawczych w odniesieniu do prawa własności lub jakiegokolwiek inne prawo lub przywilej legislatury lub rządu prowincji, wymaga rezolucji popartej przez większość członków

Większość  
członków



	by Gmin i zgromadzeń ustawodawczych wskazanych w ustępie (1).
Wyraz sprzeciwu	(3) Poprawka, o której mowa w ustępie (2) nie może obowiązywać w prowincji, której zgromadzenie ustawodawcze wyraziło swój sprzeciw wobec niej w uchwale popartej przez większość jego członków przed wydaniem proklamacji o poprawce, chyba że zgromadzenie ustawodawcze uchwałą popartą przez większość członków wycofa sprzeciw i zaaprobuje poprawkę.
Wycofanie sprzeciwu	(4) Uchwała o sprzeciwie podjęta stosownie do ustępu (3) może zostać wycofana w dowolnym czasie, tak przed, jak i po wydaniu proklamacji, której ona dotyczy.
Ograniczenia proklamacji	<b>39.</b> (1) Proklamacja, o której mowa w artykule 38 ustępie (1) nie może zostać wydana przed upływem jednego roku od daty przyjęcia decyzji inicjującej procedurę dokonania poprawki, chyba że zgromadzenie ustawodawcze każdej prowincji podejmie wcześniej uchwałę o jej zaaprobowaniu lub sprzeciwie.
To samo	(2) Proklamacja, o której mowa w artykule 38 ustępie (1) nie może zostać wydana po upływie trzech lat od daty przyjęcia decyzji inicjującej procedurę dokonania poprawki.
Odszkodowanie	<b>40.</b> W przypadku gdy poprawka przyjęta na mocy artykułu 38 ustępu (1) przenosi uprawnienia ustawodawcze prowincji w odniesieniu do edukacji i kultury z prowincjonalnych legislatur na Parlament, Kanada musi zapewnić odpowiednie odszkodowanie każdej prowincji, do której poprawka się nie odnosi.
Poprawka na podstawie jednomyślnej zgody	<b>41.</b> W odniesieniu do następujących kwestii poprawka do Konstytucji Kanady może zostać dokonana w formie proklamacji, opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Gubernatora Generalnego, tylko na podstawie upoważnienia uchwałą Senatu, Izby Gmin i zgromadzenia ustawodawczego każdej prowincji: <ul style="list-style-type: none"> <li>(a) urzędu Królowej, Gubernatora Generalnego i Wicegubernatora prowincji,</li> <li>(b) prawa prowincji do liczby reprezentantów w Izbie Gmin nie mniejszej niż liczba senatorów</li> </ul>

reprezentujących tę prowincję w dniu wejścia niniejszej części w życie,

(c) z uwzględnieniem artykułu 43, posługiwania się językami angielskim i francuskim,

(d) składu Sądu Najwyższego Kanady,

(e) poprawek do niniejszej części.

**42.** (1) Poprawka do Konstytucji Kanady w odniesieniu do następujących kwestii może zostać dokonana tylko zgodnie z artykułem 38 ustęp (1):

Poprawka na ogólnych zasadach

(a) zasad proporcjonalnej reprezentacji prowincji w Izbie Gmin zapisanych w Konstytucji Kanady,

(b) uprawnień Senatu i sposobu wyborów senatorów,

(c) liczby senatorów reprezentujących prowincję w Senacie i kwalifikacji zamieszkania senatorów,

(d) z uwzględnieniem artykułu 41 pkt (d), Sądu Najwyższego Kanady,

(e) rozszerzenia istniejących prowincji na inne terytoria.

(f) niezależnie od innych praw i praktyki, tworzenia nowych prowincji.

(2) Artykuł 38 ustępy (2) do (4) nie mają zastosowania w odniesieniu do poprawek w kwestiach określonych w ustępie (1).

Wyjątek

**43.** Poprawka do Konstytucji Kanady, której postanowienia odnoszą się do jednej lub kilku, lecz nie wszystkich prowincji, włączając w to:

Poprawka nie dotycząca wszystkich prowincji

(a) zmiany granic między prowincjami,

(b) każdą poprawkę do postanowień odnoszących się do posługiwania się językami angielskim i francuskim wewnątrz prowincji,

może zostać dokonana w formie proklamacji, opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Gubernatora Generalnego, tylko na podstawie upoważnienia uchwałą Senatu, Izby Gmin i zgromadzenia ustawodawczego każdej prowincji, do której ta poprawka ma zastosowanie.

- Poprawki Parlamentu **44.** Z uwzględnieniem artykułów 41 i 42, tylko Parlament Kanady może wydawać prawa uzupełniające Konstytucję Kanady w odniesieniu do władzy wykonawczej Kanady lub Senatu i Izby Gmin.
- Poprawki legislatur **45.** Z uwzględnieniem artykułu 41, tylko legislatura każdej prowincji może wydawać prawa uzupełniające konstytucję prowincji.
- Zainicjowanie poprawki **46.** (1) Procedura dokonywania poprawek na mocy artykułów 38, 41, 42 i 43 może zostać zainicjowana przez Senat, Izbę Gmin lub przez zgromadzenie ustawodawcze prowincji.
- Wycofywanie aprobaty (2) Uchwała o wyrażeniu aprobaty przyjęta stosownie do tej części, może zostać wycofana w dowolnym czasie przed wydaniem proklamacji, której aprobatą dotyczyła.
- Poprawki bez uchwały Senatu **47.** (1) Poprawka do Konstytucji Kanady dokonana w formie proklamacji na mocy artykułów 38, 41, 42 lub 43 może zostać przyjęta bez uchwały Senatu upoważniającej do wydania proklamacji, jeśli w ciągu 180 dni od daty przyjęcia przez Izbę Gmin uchwały upoważniającej do jej wydania Senat nie podejmie takiej uchwały i jeśli w dowolnym terminie po upływie tego okresu Izba Gmin przyjmie ponownie wspomnianą uchwałę.
- Obliczanie okresu (2) Każdy okres przedłużenia kadencji Parlamentu lub jego rozwiązania nie może być wliczany do okresu 180 dni, którym mowa w ustępie (1).
- Zalecenie wydania proklamacji **48.** Królewska Tajna Rada dla Kanady doradzi Gubernatorowi Generalnemu bezzwłocznie wydanie proklamacji na mocy tej części, zmierzającej do przyjęcia uchwały wymaganej dla przyjęcia poprawki w formie proklamacji na mocy tej części.
- Konferencja konstytucyjna **49.** Konferencja Konstytucyjna złożona z premiera Kanady i premierów prowincji zostanie zwołana przez premiera Kanady w ciągu piętnastu lat od wejścia w życie tej części dla dokonania rewizji jej postanowień.

## Część VI

### POPRAWKI DO AKTU KONSTITUCYJNEGO Z 1867 R.

50. Patrz artykuł 92A Aktu Konstytucyjnego z 1867 r.

51. Patrz Załącznik nr 6 do Aktu Konstytucyjnego z 1867 r.

## Część VII

### POSTANOWIENIA OGÓLNE

52. (1) Konstytucja Kanady jest najwyższym prawem Kanady i każde prawo, które jest niezgodne z jej postanowieniami, w zakresie tej niezgodności nie obowiązuje i nie ma zastosowania. Prymat Konstytucji  
Kanady

(2) Konstytucja Kanady obejmuje:

(a) Akt Kanady z 1982 r. włączając w to niniejszy Akt, Konstytucja  
Kanady

(b) ustawy i zarządzenia wspomniane w Załączniku aktualizacji Konstytucji,

(c) każdą poprawkę do ustawy lub zarządzenia, o których mowa w ustępie (a) lub (b).

(3) Poprawki do Konstytucji Kanady będą dokonywane tylko zgodnie z uprawnieniami zawartymi w Konstytucji Kanady. Poprawki do  
Konstytucji Kanady

53. (1) Dokumenty zamieszczone w kolumnie I Załącznika są niniejszym unieważnione lub poprawione w sposób wskazany w kolumnie II tego Załącznika i dopóki nie zostaną uchylone, będą jako prawo obowiązywać w Kanadzie pod określeniami wymienionymi w kolumnie III Załącznika. Unieważnienia  
i nowe nazwy

(2) Wszystkie akty, z wyjątkiem Aktu Kanady z 1982 r. odnoszące się do dokumentów wspomnianych w Załączniku z nazwą w kolumnie I, zostają niniejszym poprawione przez zastąpienie dotychczasowej nazwy odpowiednią nazwą z kolumny III wspomnianego Załącznika. Wynikłe poprawki

nika i każdy Akt Brytyjskiej Ameryki Północnej może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z rokiem i numerem, jeśli takie są.

Uchylenie  
i wyniku poprawki

**54.** Część VI zostanie uchylona po upływie jednego roku od wejścia w życie tej części i niniejszy artykuł zostanie uchylony, a artykuły niniejszego Aktu ponownie ponumerowane, odpowiednio do skutków uchylenia części VI i niniejszego artykułu, w formie proklamacji opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Generalnego Gubernatora.

Francuskojęzyczna  
wersja Konstytucji  
Kanady

**54.1** [Uchylony poprawką do Konstytucji z 1987 r.]

**55.** Francuska wersja tych części Konstytucji Kanady, które są wskazane w Załączniku zostanie przygotowana przez Ministra Sprawiedliwości Kanady tak szybko, jak to jest możliwe i gdy każdy przygotowany fragment wystarcza do uzasadnienia podjęcia takich działań, należy go przedłożyć do wydania w formie proklamacji, opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Generalnego Gubernatora, stosownie do procedur znajdujących zastosowanie przy wprowadzaniu poprawek do odpowiednich postanowień Konstytucji Kanady.

Angielska  
i francuska wersja  
tekstu Konstytucji  
Kanady

**56.** W przypadku gdy jakaś część Konstytucji Kanady została wydana w językach angielskim i francuskim lub gdy francuska wersja jakiejś części Konstytucji Kanady została wydana z uwzględnieniem artykułu 55, wówczas wersje angielska i francuska tych części Konstytucji są równie miarodajne.

Angielska  
i francuska wersja  
niniejszego Aktu  
Wejście w życie

**57.** Wersje angielska i francuska niniejszego Aktu są równie miarodajne.

**58.** Z uwzględnieniem artykułu 59, Akt niniejszy wchodzi w życie w dniu wyznaczonym w proklamacji opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Królową lub Generalnego Gubernatora.

Wejście w życie  
art. 23 ust.(1) pkt  
(a) w Quebecu

**59.** (1) Artykuł 23 ustęp (1) pkt (a) w odniesieniu do Quebecu wchodzi w życie w dniu wyznaczonym w proklamacji opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Królową lub Generalnego Gubernatora.

(2) Proklamacja na mocy ustępu (1) będzie wydana tylko wówczas, gdy zostanie zaaprobowana przez zgromadzenie ustawodawcze lub rząd Quebecu.

Aprobata Quebecu

(3) Niniejszy artykuł może zostać uchylony w dniu, gdy w odniesieniu do Quebecu wejdzie w życie artykuł 23 ustępu (1) pkt (a), a niniejszy Akt zostanie poprawiony i jego artykuły ponownie ponumerowane, odpowiednio do skutków uchylecia niniejszego artykułu, w formie proklamacji, opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Królową lub Generalnego Gubernatora.

Uchylenie  
niniejszego Aktu

**60.** Akt niniejszy może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1982 r. i Akty Konstytucyjne 1867 r. do 1975 r. (Nr 2), niniejszy Akt może być przywoływany łącznie jako *Akty Konstytucyjne 1867 r. do 1982 r.*

Tytuł skrócony  
i przywoływanie

**61.** Uznaje się, iż odniesienie do „Aktów Konstytucyjnych 1867 r. do 1982 r.” zawiera odniesienie do „Proklamacji dotyczącej poprawek konstytucyjnych z 1983 r.”

Odniesienie

BIBLIOTEKA  
SEJMU  
MOWA

**ZAŁĄCZNIK  
DO  
AKTU KONSTYTUCYJNEGO z 1982 r.**

**Aktualizacja konstytucji**

L.P.	Kolumna I Ustawa, której dotyczy	Kolumna II Poprawka	Kolumna III Nowa nazwa
1.	British North America Act, 1867, 30–31 Vict., c. 3 (U. K.)	(1) Art. 1 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1867 r.” (2) Art. 20 zostaje uchylony. (3) Pkt 1 art. 91 zostaje uchylony. (4) Art. 1 pkt 92 zostaje uchylony.	Akt Konstytucyjny z 1867 r.
2.	An Act to amend and continue the Act 32–33 Victoria Chapter 3; and to establish and provide for Government of the Province of Manitoba, 1870, 33 Vict., c. 3 (Can.)	(1) Długi tytuł zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „Akt Manitoby 1870 r.” (2) Art. 20 zostaje uchylony.	Akt Manitoby z 1870 r.
3.	Order of Her Majesty in Council admitting Rupert's Land and the North-Western Territory into the Union, dated the 23rd day of June, 1870		Zarządzenie o przyjęciu do Unii Ziemi Ruperta i Terytorium Północno-Zachodniego
4.	Order of Her Majesty in Council admitting British Columbia into the Union, dated the 16th day of May, 1871		Zarządzenie o przyjęciu do Unii Kolumbii Brytyjskiej
5.	British North America Act, 1871, 34–35 Vict., c. 28 (U.K.)	Art. 1 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1871 r.”	Akt Konstytucyjny z 1871 r.

L.P.	Kolumna I Ustawa, której dotyczy	Kolumna II Poprawka	Kolumna III Nowa nazwa
6.	Order of Her Majesty in Council admitting Prince Edward Island into the Union, dated the 26th day of June, 1873		Zarządzenie o przyjęciu do Unii Wyspy Księcia Edwarda
7.	Parliament of Canada Act, 1875, 38–39 Vict., c. 38 (U.K.)		Ustawa o Parlamencie Kanady z 1875 r.
8.	Order of Her Majesty in Council admitting all British possessions and Territories in North America and islands adjacent thereto into the Union, dated the 31st day of July, 1880		Zarządzenie o przyłączeniu do Unii terytoriów przyległych
9.	British North America Act, 1886, 49–50 Vict., c. 35 (U.K.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1886 r.”	Akt Konstytucyjny z 1886 r.
10.	Canada (Ontario Boundary) Act, 1889, 52–53 Vict., c. 28 (U.K.)		Akt Kanady (Granica Ontario) z 1889 r.
11.	Canadian Speaker (Appointment of Deputy) Act, 1895, 2nd Sess., 59 Vict., c. 3 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
12.	The Alberta Act, 1905, 4–5 Edw. VII, c. 3 (Can.)		Akt Alberty
13.	The Saskatchewan Act, 1905, 4–5 Edw. VII, c. 42 (Can.)		Akt Saskatchewan
14.	British North America Act, 1907, 7 Edw. VII, c. 11 (U.K.)	Art. 2 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „2. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1907 r.”	Akt Konstytucyjny z 1907 r.



L.P.	Kolumna I Ustawa, której dotyczy	Kolumna II Poprawka	Kolumna III Nowa nazwa
15.	British North America Act, 1915, 5–6 Goe. V, c. 45 (U.K.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1915 r.”	Akt Konstytucyjny z 1915 r.
16.	British North America Act, 1931, 20–21 Geo. V, c. 26 (U.K.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1930 r.”	Akt Konstytucyjny z 1930 r.
17.	Statute of Westminster, 1931, 22 Geo. V, c. 4 (U.K.)	W kwestiach odnoszących się do Kanady(a) art. 4 zostaje uchylony; i (b) art. 7 ust. 1 zostaje uchylony	Statut Westminsterowski z 1931 r.
18.	British North America Act, 1940, 3–4 Geo. VI, c. 36 (U.K.)	Sekcja 2 zostaje uchylona i zastąpiona poniższym: „2. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1940 r.”	Akt Konstytucyjny z 1940 r.
19.	British North America Act, 1943, 6–7 Geo. VI, c. 30 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
20.	British North America Act, 1946, 9–10 Geo. VI, c. 63 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
21.	British North America Act, 1949, 12–13 Geo. VI, c. 22 (U.K.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Nowej Fundlandii.”	Akt Nowej Fundlandii
22.	British North America (No. 2) Act, 1949, 13 Geo. VI, c. 81 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
23.	British North America Act, 1951, 14–15 Geo. VI, c. 32 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
24.	British North America Act, 1952, 1 Eliz. II, c. 15 (Can.)	Akt ten zostaje uchylony.	

L.P.	Kolumna I Ustawa, której dotyczy	Kolumna II Poprawka	Kolumna III Nowa nazwa
25.	British North America Act, 1960, 9 Eliz. II, c. 2 (U.K.)	Art. 2 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „2. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1960 r.”	Akt Konstytucyjny z 1960 r.
26.	British North America Act, 1964, 12–13 Eliz. II, c. 73 (U.K.)	Art. 2 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „2. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1964 r.”	Akt Konstytucyjny z 1964 r.
27.	British North America Act, 1965, 14 Eliz. II, c.4, Part I (Can.)	Art. 2 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „2. Część ta może być przywoływana jako Akt Konstytucyjny z 1965 r.”	Akt Konstytucyjny z 1965 r.
28.	British North America Act, 1974, 23 Eliz. II, c. 13, Part I (Can.)	Art. 3 poprawiony przez 25–26 Eliz. II, c. 28, s. 38(1) (Can.) zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Część ta może być przywoływana jako Akt Konstytucyjny z 1974 r.”	Akt Konstytucyjny z 1974 r.
29.	British North America Act, 1975, 23–24 Eliz. II, c. 28, Part I (Can.)	Art. 3 poprawiony przez 25–26 Eliz. II, c. 28, s. 31 (Can.) zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Część ta może być przywoływana jako Akt Konstytucyjny z 1975 r. (nr 1)”	Akt Konstytucyjny z 1975 r. (nr 1)
30.	British North America Act (No. 2), 1975, 23–24 Eliz. II, c. 53 (Can.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1975 r. (nr 2)”	Akt Konstytucyjny z 1975 r. (nr 2)

## SPIS TREŚCI

WSTĘP . . . . .	3
KONSTYTUCJA KANADY . . . . .	43
I. AKT KONSTYTUCYJNY z 1867 r. . . . .	45
I. Wstęp (art. 1 — art. 2 uchylony) . . . . .	45
II. Unia (art. 3–8) . . . . .	46
III. Władza wykonawcza (art. 9–16) . . . . .	46
IV. Władza ustawodawcza (art. 17–20) . . . . .	48
Senat (art. 12–36) . . . . .	49
Izba Gmin (art. 37–52) . . . . .	52
Głosowania finansowe; sankcja królewska (art. 53–57) . . . . .	56
V. Konstytucje prowincji . . . . .	57
Władza wykonawcza (art. 58–68) . . . . .	57
Władza ustawodawcza (art. 69–90) . . . . .	60
VI. Podział władzy ustawodawczej . . . . .	64
Władza parlamentu (art. 91) . . . . .	64
Wyłączność władzy legislatur prowincji (art. 92) . . . . .	66
Nieodnawialne surowce naturalne, produkty leśne i energia elektryczna (art. 92A) . . . . .	67
Edukacja (art. 93) . . . . .	69
Ujednoczanie prawa w Ontario, Nowej Szkocji i Nowym Brunszwiku (art. 94) . . . . .	70
Emerytury (art. 94A) . . . . .	70
Rolnictwo i imigracja (art. 95) . . . . .	70
VII. Sądownictwo (art. 96–101) . . . . .	71
VIII. Dochody, długi, aktywa, podatki (art. 102–126) . . . . .	72
IX. Postanowienia różne (art. 128–133) . . . . .	75
Ontario i Quebec (art. 134–144) . . . . .	77
X. Kolej międzykolonialna (art. 145 — uchylony) . . . . .	80
XI. Przyjęcie innych kolonii (art. 146–147) . . . . .	80
ZAŁĄCZNIKI . . . . .	82
Nr 1. Okręgi wyborcze w Ontario . . . . .	82
Nr 2. Specjalnie ustalone okręgi wyborcze w Quebecu . . . . .	88
Nr 3. Roboty publiczne i własność w prowincjach będące własnością Kanady . . . . .	88
Nr 4. Aktywa będące wspólną własnością Ontario i Quebecu . . . . .	89
Nr 5. Przysięga wierności. Deklaracja kwalifikacji . . . . .	90

Nr 6. Produkcja podstawowa z nieodnawialnych surowców naturalnych i produktów leśnych . . . . .	91
II. AKT KONSTYTUCYJNY z 1982 r. . . . .	93
Akt Kanady z 1982 r. . . . .	93
Załącznik B. Akt Konstytucyjny z 1982 r. . . . .	94
Część I. Kanadyjska karta praw i wolności ( art. 1–34) . . . . .	94
Część II. Prawa rdzennej ludności Kanady (art. 35) . . . . .	103
Część III. Wyrównywanie różnic regionalnych (art. 36) . . . . .	104
Część IV. Konferencja konstytucyjna (art. 37 uchylony) . . . . .	105
Część IV.1. Konferencje konstytucyjne (art. 37.1 uchylony) . . . . .	105
Część V. Procedura zmiany konstytucji Kanady (art. 38–49) . . . . .	105
Część VI. Poprawki do Aktu Konstytucyjnego z 1867 r. (art. 50–51 uchylone) . . . . .	109
Część VII. Postanowienia ogólne . . . . .	109
Załącznik do Aktu Konstytucyjnego z 1982 r. Aktualizacja konstytucji . . . . .	112

BIBLIOTEKA  
SEJMOWA

BIBLIOTEKA  
SEJMOWA

KANCELARIA SEJMU

Opracowanie techniczne, druk i oprawa: Wydawnictwo Sejmowe  
Arkuszy wydawniczych 4,75. Arkuszy drukarskich 7,5

Wydanie pierwsze

Warszawa, grudzień 1998